

CEEPUS

A KÖZÉP-EURÓPAI FELSŐOKTATÁSI CSEREPROGRAM HATÁSA
A RÉSZT VEVŐ MAGYAR FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBEN

IMPRESSZUM

FELELŐS KIADÓ: Tordai Péter igazgató
GRAFIKAI TERVEZÉS, TÖRDELÉS: Vilimi Kata
SZERKESZTŐ: Györpál Zsuzsanna
KIADJA a Tempus Közalapítvány, 2019.

A kutatást végezte és a tanulmányt készítette: Expanzió Humán Tanácsadó Kft.
Szerzők: Balla Ágnes és Kocsis Ferenc

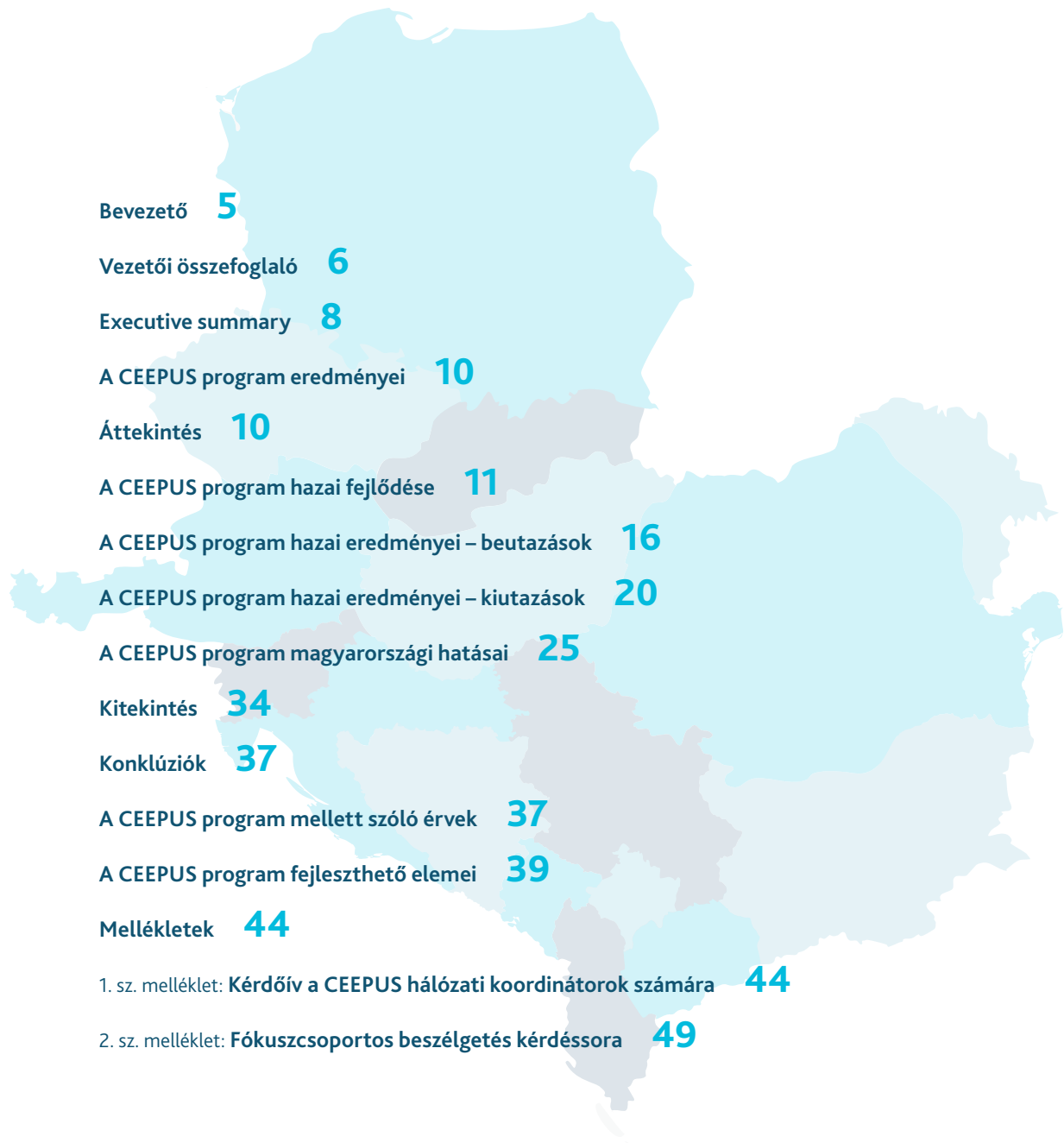
Minden jog fenntartva.

Tempus Közalapítvány

1077 Budapest, Kéthly Anna tér 1.
Postacím: 1438, Budapest 70., Pf. 508.
Infó: (06 1) 237 1320
telefon: (06 1) 237 1300
fax: (06 1) 239 1329
e-mail: info@tpf.hu
internet: tka.hu, ceepus.hu

A Tempus Közalapítvány minden pályázataival kapcsolatos információt, pályázati űrlapot, egyéb dokumentumot térítésmentesen bocsát az érdeklődők rendelkezésére, azok kereskedelmi forgalomba nem hozhatók.

Bevezető

A CEEPUS program a 2018-2019-es tanévben ünnepelte 25 éves évfordulóját. A kiadvány célja, hogy ennek apropóján visszatekintszen az elmúlt évtizedek magyar eredményeire, bemutatva a program hazai felsőoktatási intézményekre gyakorolt hatását. Az összegzésen túl a kötet a jövőbe tekintést is szolgálja, mivel a program 2025 utáni folytatásáról hamarosan döntés születik. A tagállamok 2019 őszen voksolnak a CEEPUS folytatásáról vagy épp kivezetéséről. A magyar döntés előkészítése érdekében a program hazai koordinálását végző Tempus Közalapítvány egy értékelő tanulmány elkészítését rendelte meg, amely a témában elérhető dokumentumok összegzésén keresztül, statisztikai adatok elemzésével, illetve az érintett felsőoktatási intézmények koordinátorainak megkérdezésével tapasztalatokat gyűjtve kíván megfelelő alapot biztosítani a döntéshozók számára.

Az összegzés igyekszik a CEEPUS program eredményein túl magát a programot is kontextusba helyezni. Milyen más regionális vagy épp európai szintű hasonló célú együttműködések léteznek? Ezek erősítik vagy inkább gyengítik a CEEPUS által elérni kívánt hatást? Vonható-e párhuzam ezek között, szolgálhatnak-e ezek a program „folytatásaként”, amennyiben azt kivezetik?

A közeljövőben megszülető döntésen túlmutatva a kiadvánnyal a távolabbi jövő alakításához is igyekszünk hozzájárulni. A CEEPUS program jelenleg futó, III. szakasza 2025-ig tart. Amennyiben az országok a folytatás mellett voksolnak, úgy a következő évek elegendő időt biztosítanak a további finomhangolásra, esetleges átalakítások bevezetésére.

A kötetben éppen ezért a program hatásának fokozása, működésének hatékonysága érdekében javaslatokat is megfogalmazunk.

Az áttekintés érdekében az összegzés elkészítésekor az alábbi dokumentumokat vettük figyelembe:

- ▶ *Small Programme with Big Impact* – Slovenian EXPERIENCE with the CEEPUS Programme, CMEPIUS, 2019. május
- ▶ *25 éves a CEEPUS program* – ppt, 2019
- ▶ *Összefoglaló a CEEPUS – Central European Exchange Programme for University Studies / Közép-Európai Felsőoktatási Csereprogramokról* (minisztériumi háttéranyag, 2019)
- ▶ *Questionnaire for CEEPUS coordinators* (a horvát CEEPUS iroda kérdőívének összefoglalója, 2019)
- ▶ *26th International Commission Networks 2019/20*, Virtual, April 5, 2019 – ppt
- ▶ *CEEPUS Top Contenders 2005 – 2019*
- ▶ *The Uptake of European Programmes in the CEEPUS Cooperation Area*, ZSI – Centre for Social Innovation, 2019
- ▶ TKA CEEPUS programra vonatkozó honlapja: tka.hu/palyazatok/114/ceepus
- ▶ Központi CEEPUS honlap – ceepus.info
- ▶ *Agreement concerning the Central European Exchange Programme for University Studies ("CEEPUS III")*
- ▶ *Evaluation of Nordplus 2012-2016*, Melin, Terrell and Henningsson, 2016
- ▶ *International Higher Education: Shifting mobilities, Policy Challenges, and New Initiatives*, Bhandari, Robles, Farrugia, UNESCO, 2018

Vezetői összefoglaló

8 alkalommal

kapta meg
magyar koordinációjú hálózat
a Miniszteri Díjat

A CEEPUS programot alapító szerződést 1993-ban írta alá az alapító hat tagország, köztük Magyarország. A Közép-Európai Felsőoktatási Csereprogram (CEEPUS) 1995. január 1-jén indult el. A program jelenlegi, III. szakaszában a közös PhD-programok, azon belül is a kutatási tevékenységek, közös doktori programok állnak a fókuszban. Jelen tanulmány kettős céllal íródott: (1) a magyar eredmények összefoglalása kvantitatív és kvalitatív eszközökkel, és (2) a program jövőjére vonatkozó hazai döntés aspektusainak felvázolása.

Az eredmények tekintetében az alábbiakat összegezhethetjük:

- ▶ Magyarország kivételesen sokszor nyert el CEEPUS Miniszteri Díjat: **8 alkalommal kapta meg magyar koordinációjú hálózat az elismerést** 2002 óta.
- ▶ **Magyarországi felsőoktatási intézmények összesen 90 nyertes hálózatot koordináltak eddig.** A magyarok által vezetett nyertes hálózatok száma azonban az utóbbi időben nem növekedik – néhány évtől eltekintve, amikor elérte a 9-et, jellemzően 4-5 magyar koordinációjú hálózat kap támogatást. Vagyis a magyarok inkább partnerként vesznek részt egy-egy hálózatban.
- ▶ Átlagosan 22 hazai egyetem, főiskola vesz részt a CEEPUS programban. Ezt a számot valamelyest növeli a freemovereket fogadó, hálózatokon kívüli felsőoktatási intézmény, amelyek száma 4 volt 2017/2018-ban. A karok, tanszékek számát tekintve azonban jóval magasabb a szám: jelenleg **eléri akár a 120-at is a részt vevő felsőoktatási intézményi egységek száma a CEEPUS programban.**
- ▶ Mind **a havi kvóták kihasználtsága**, mind **a felhasznált források aránya magas.** Vagyis a hazai keretek kihasználása egyre jobbra vált az elmúlt 10 évben mind az ösztöndíjhónapok, mind a pénzügyi források terén.
- ▶ Míg 2009/2010-ben a tanári hónapok a CEEPUS negyedét sem tették ki, ez a mobilitás 2018/2019-re majdnem elérte a hónapok felét. Vagyis hazánkban is megfigyelhető az a trend, ami az össz-CEEPUS adatoknál is kiolvasható: **a hallgatók mellett az oktatók is aktívak**, mobilitási számuk emelkedik, megközelítve ezzel a tanulói mobilitást.
- ▶ **A beutazók legnagyobb számban** a 10 tanév alatt **Romániából, Lengyelországból és Szlovákiából** érkeztek. Számuk akkor nőtt meg látványosan, amikor 2015-ben a rendelkezésre álló kvóta majdnem megduplázódott az előző évihez képest. Ezzel együtt megnőtt a beutazó oktatók, valamint a rövid távú hallgatói mobilitási hónapok száma is, míg a hosszú távú hallgatói jelenlét nem nőtt jelentősen. Vagyis **a CEEPUS program egyik vonzereje a rugalmasság az időtartam tekintetében.**
- ▶ **A legnagyobb fogadóintézmény** a hónapokat tekintve 10 év alatt **az ELTE volt 820 hónappal.** Őket követi a Szent István Egyetem 490 hónappal, a Szegedi Tudományegyetem 408,5 hónappal, a Miskolci Egyetem 354,4, illetve a Debreceni Egyetem 301 hónappal. **13 olyan hazai intézmény van, ahol minden tanévben volt bejövő mobilitás.**
- ▶ Ha megvizsgáljuk a kiutazásokat, akkor a hallgatók és oktatók legfontosabb célországai között mutatkoznak különbségek. Míg

Magyarországi felsőoktatási
intézmények eddig
90 nyertes hálózatot
koordináltak

csaknem
**120 hazai felsőoktatási
intézményi egység**
vesz részt a programban

az oktatók negyede romániai intézményeket választott, addig a hallgatók több mint harmada Ausztriába utazott. A legkedveltebb intézmény a hazai tanulók körében a Bécsi Egyetem 273 kiutazóval, illetve a Babes-Bolyai Egyetem 95 kiutazóval, majd a Ljubljanoi Egyetem (93 fő). Az oktatók körében legnépszerűbb a Kolozsvári Műszaki Egyetem (161 kiutazó), és szintén a Babes-Bolyai Egyetem (107 fő), illetve a Kassai Műszaki Egyetem (106 fő).

A statisztikai adatok feldolgozásán túl a hálózati koordinátoroknak szóló kérdőíves megkeresés és a **fókuszcsoportos beszélgetés a CEEPUS program erősségeként, előnyeként** – többek között – az alábbiakat azonosította:

- ▶ regionális jelleg, földrajzi és történelmi közelség;
- ▶ változatos – EU-országokon túli – partneri kör;
- ▶ rövidebb mobilitási lehetőségek;
- ▶ freemover státusz.

A fókuszcsoportos beszélgetésen lezajlott SWOT-analízis és a program összegző értékelése az alábbi pontokat azonosította mint **fejlesztendő területeket**:

- ▶ nehézkes adminisztráció, országonként eltérő gyakorlatok;
- ▶ nincs támogatás az adminisztrációra;
- ▶ alacsony az ösztöndíj egyes országokban;
- ▶ a partnerség növekedését a (hónap) kvóta nem tudja követni;
- ▶ a program menedzselése szempontjából hiányoznak a közös minőségi minimumkövetelmények.

Bár a CEEPUS program a hazai felsőoktatási intézmények kb. harmadában ismert és aktívan pályázott, valamint segíti a közép-európai kapcsolatok erősödését, több olyan fejlesztendő elem is megfogalmazódott, amelyek hiányában versenyhátrányba kerülhet más nemzetközi ösztöndíjprogramokkal szemben. Európában ugyan több olyan régió is van, ahol hasonló párhuzamosságok figyelhetők meg felsőoktatási ösztöndíjlehetőségek tekintetében (pl.: *Nordplus*), itt is azonosították, hogy a meglévő programokat fejleszteni kell olyan irányba, hogy azok bizonyos értelemben „igazodjanak” a vezető európai ösztöndíj, az Erasmus+ lehetőségeihez. Emellett a fejlesztő munka mellett, amely a CEEPUS program esetében is indokolt, meg kell őrizni a program egyediségét, amely jelen esetben többek között a regionalitásból, a rövidebb mobilitási lehetőségekből és a hálózatok szakmai munkájából fakad.

Executive summary

8 times

a CEEPUS Network coordinated by a Hungarian HEI got the Ministers' Prize

The agreement establishing the CEEPUS Program was signed in 1993 by the six forming countries, including Hungary. CEEPUS is the abbreviation for "Central European Exchange Program for University Studies". The Program started on 1st January 1995. The Program is in its third phase now, which main objectives are: focus on joint PhD programs, especially joint researches and joint doctoral programs.

The following study has a twofold aim: (1) summarizing the Hungarian results both from qualitative and quantitative tools, while (2) outlining the Hungarian aspects of the future decision on the Program.

Concerning the results, the study summarizes the followings:

- ▶ Hungary has been awarded by the Ministers' Prize several times: altogether **there has been eight occasions when a CEEPUS network coordinated by a Hungarian higher education institution got the award** since 2002.
- ▶ **There have been 90 committed CEEPUS networks coordinated by Hungary altogether.** However, the number of committed networks per year do not grow. The highest number of committed networks was 9 in some years, but nowadays there is about 4-5 committed networks coordinated by Hungarian universities, colleges. It suggests that Hungarian institutions tend to be partners not coordinators in a network.
- ▶ On average there are 22 Hungarian universities or colleges which participate in the CEEPUS program. This number is a bit higher with those higher education institutions which hosted freemovers out of the CEEPUS networks. It added four more

institutions in 2017/18. Taking into consideration the faculties and departments, **the number of participating institutions in the CEEPUS Program is significantly higher, currently it reaches 120 departments.**

- ▶ Both the month-quota and the use of grant amount ratio is high. It means that grant consumption has improved over the last 10 years, both in terms of months and financial resources.
- ▶ The teachers' mobilities in months did not reach the quarter of the total CEEPUS mobilities in 2009/10, while it almost reached the half of the CEEPUS months in 2018/2019. The trend of growing number of teachers' mobility, which is true in case of the total CEEPUS mobility numbers, can be examined in Hungary, too. **Besides the students, the teachers are also active,** their mobilities are increasing, thus approaching the student mobility numbers.
- ▶ **Concerning the incoming mobilities, the highest number of participants have come from Romania, Poland and Slovakia** in the last 10 years. The number of incoming participants increased significantly when the Hungarian month-quota was almost doubled in 2015. Parallel to that increase, the number of incoming teachers and short term student mobility months grew as well, while the long term student mobilities did not increase significantly. In other words, **one of the attractions of the CEEPUS program is the flexibility in terms of mobility duration.**
- ▶ **Eötvös Loránd University was the host with the highest number of months,** altogether they hosted 820 months in the last 10 years. The second on the list is the Szent István University

there have been
90 committed networks
coordinated by Hungary altogether

the number of participating institutions
in the CEEPUS Program reaches
120 departments

with 490 months, then comes University of Szeged with 408,5 months, the University of Miskolc with 354,4 months and the University of Debrecen with 301 months. **There are 13 higher education institutions where there were CEEPUS mobilities in each academic year.**

- ▶ Having a look at the **outgoing mobilities**, there are differences concerning the target countries of the CEEPUS students and teachers. **A quarter of the teachers choose Romanian universities, while one-third of the students travelled to Austria.** The most popular higher education institution among the students was the University of Vienna with 273 outgoing Hungarian mobilities, then comes the Babes-Bolyai University (95 student mobilities) and the University of Ljubljana (93). The list is different in case of teachers: Technical University of Cluj-Napoca (161 teacher mobilities), Babes-Bolyai University (107 outgoing teachers) and the Technical University of Kosice (106 teacher mobilities).

Beyond analysing the statistical data, an **online questionnaire was sent to the CEEPUS network coordinators** and a **focus group discussion** was carried out. Based on these methods, **the following strengths and benefits were identified concerning the CEEPUS Program:**

- ▶ regionality, closeness in terms of geography and history;
- ▶ diverse range of partners beyond the EU members;
- ▶ short term mobility types;
- ▶ freemover status.

Based on the SWOT analysis which was prepared as a part of the focus group discussion, and the evaluation of the CEEPUS Program identified **the following elements as need-to-be developed:**

- ▶ difficult administration, practices varying from country to country;
- ▶ no support or grant for administration;
- ▶ low scholarships in some countries;
- ▶ the monthly quota cannot always support the growth of the partnerships;
- ▶ there is a lack of common minimum quality standards for program management.

Although the CEEPUS Program is well-known among the one-third of the Hungarian higher education institutions, these institutions actively participate and apply and the Program can really contribute to the Central European educational cooperation, the study concludes some elements which need to be developed. In the absence of the developments, the CEEPUS Program can find itself at a competitive disadvantage compared to other international scholarship programs. Although there are several regions in Europe where similar scholarship opportunities exist for higher education (e.g.: *Nordplus*), it has also been identified that these programs need to be developed in a way that is "aligned" with the leading European scholarship, the Erasmus+ opportunities. This development work is relevant in case of the CEEPUS Program, too. While the uniqueness of the Program, such as regionality, shorter mobility programs and the professional work of the CEEPUS networks must be preserved, as well.

A CEEPUS program eredményei

Áttekintés

A program jelenleg a harmadik szakaszát éli az 1993. évi indulás óta. Létrehozását Ausztriában kezdeményezték, az alapító szerződést Magyarországon írták alá. Ekkor még jóval kevesebb, csupán 6 ország részvételével: Ausztria, Bulgária, Magyarország, Lengyelország, Szlovákia és Szlovénia voltak az alapító tagok. Mára jóval több, összesen 16 ország* vesz részt a CEEPUS programban. A program a szerződés értelmében 1995. január 1-jén indult el, így az első mobilitások az 1994-1995-ös tanév tavaszi szemeszterében valósultak meg.

A program három szakasza alatt az intézményi hálózati együttműködések, szakmai projekteken és azokon belül zajló mobilitásokon túl különböző fókuszterületeket is meghatározott:

- ▶ I. szakasz (1995 – 2004): multilaterális együttműködések, ECTS
- ▶ II. szakasz (2005 – 2010): nemzetközi közös képzések
- ▶ III. szakasz (2011 – jelenleg): közös PhD-programok, amelyek kiemelt figyelmet fordítanak a kutatási tevékenységek, közös doktori programok támogatására, továbbá fontosnak tekintik a Duna Stratégia keretein belüli együttműködést

* Albánia, Ausztria, Bulgária, Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Csehország, Magyarország, Koszovó, Észak-Macedónia, Moldova, Montenegró, Lengyelország, Románia, Szerbia, Szlovákia és Szlovénia

A fókuszterületek egymásra épülést, **szakmai elmélyülést mutatnak**. Az első szakaszban – az Európai Felsőoktatási Térség kialakításához kapcsolódva – az együttműködések és azok elismerése állt a középpontban, míg a következő két szakasz már erre építkezve tudott a partnerségek kialakításán túlmutatva a **tartalomfejlesztésre** fókuszálni.

A program a 2005/06-os tanévben még 35 hálózatot támogatott – ez a 2019/20-as tanévben már 80-ra emelkedett teljes program szinten. Összegezve a 15 év alatt a koordinált hálózatok számát, a rangsort Ausztria (174), Lengyelország (113) és Románia (109) vezeti. **Magyarország ezen a képzeletbeli listán az 5. helyet tölti be, összesen 90 koordinált nyertes hálózattal.** A mobilitások tekintetében a program európai szintű összegzése (a Központi CEEPUS Iroda által készített tanulmány) a 2005/06 – 2019/20 közötti időszakot vizsgálja. 24 940 hallgatói mobilitás valósult meg, bár az egyes országok küldés-fogadás arányait megvizsgálva vannak kevésbé kiegyensúlyozott országok (pl. Ausztria és Szlovénia inkább fogad, míg Szerbia, Horvátország és Lengyelország inkább küld). Magyarország tekintetében közel kiegyensúlyozott a két szám. A program a hallgatói mobilitáson túl oktatói tanulmányutakat is támogat (az Erasmus+ programmal ellentétben itt nem oktatók számára kínált személyzeti mobilitás nincs) – ennek száma a fenti időszak alatt 20 010 fő. Ez nagyon közel van a hallgatói létszámhoz,

ami kiemelkedő. Legnagyobb számban Szlovákia küldött oktatókat**. A fentiekén túl még 6 500 ún. freemover, vagyis hálózattól függetlenül, a CEEPUS-országok felsőoktatási intézményei között megvalósuló mobilitást is támogatott a program.

A program a mobilitási számokon túl nagy hangsúlyt helyez a minőségre. Ennek egyik eszköze a **CEEPUS Miniszteri Díj**, amelyet 2001-ben alapítottak azzal a céllal, hogy elismerjék a magas minőségű hálózati együttműködéseket. A díjat 2002 óta osztják ki évente. **Magyarország kivételesen sokszor, eddig nyolc alkalommal volt díjazott:** ennyiszor nyerte el magyar koordinációjú hálózat a magas rangú díjat, melyet nemzetközi szakértők bírálata alapján ítélnek oda (Magyarország 8, Ausztria 4, Románia 3, Lengyelország 2, Szlovákia és Szlovénia 1-1 alkalommal volt díjazott). A döntés előre szabályozott menetrend, formai és tartalmi kritériumok mentén történik, ahol minden díjra jelölt pályázatot a benne szereplő országokból egy-egy külső szakértő bírál. Tehát egy hálózatot annyi szakértő néz meg, ahány országból áll az a partnerség. A formai kritériumok között szerepel, hogy legalább 3 éve működő hálózat legyen, legalább 85%-os „kihasználtsággal”. Tehát a forrásokat jól felhasználók kerülhetnek a díjra jelöltek közé. Ezen elvárásokat és a nemzetközi mezőnyt tekintve különösen kiemelkedő a magyar díjazottak magas száma.

A CEEPUS program hazai fejlődése

Magyarország kezdetektől fogva részt vesz a programban, egyike az alapító országoknak. A programot eleinte az oktatási minisztérium koordinálta, majd 1997-ben alakult meg a Tempus Közalapítványon belül a CEEPUS Magyarországi Iroda, amely azóta megszakítás nélkül végzi a program hazai koordinációját. Fenntartóként az oktatásért felelős minisztérium minden évben biztosította a program pénzügyi keretét az erre szolgáló megállapodás alapján. A keret – egy 5-6 éves hullámvölgytől eltekintve – folyamatosan emelkedett.

Elemzésünket az utóbbi 10 évre vonatkozóan készítjük el. Ezekre a tanévekre vonatkozóan többféle részletes adattal rendelkezik a magyar CEEPUS iroda, amelyet rendelkezésünkre bocsátott. Elemzésünk csak a megvalósult mobilitásokra terjed ki.

Adatokkal elsősorban a Magyarországra beutazók kapcsán rendelkezünk, hiszen a pályázati rendszer sajátossága, hogy a beutazókat finanszírozza. A rájuk vonatkozó adat szélesebb körű és pontosabb – például: velük kapcsolatban rendelkezünk beutazási hónapokra vonatkozó adatokkal is, míg a kiutazók esetében csak a kiutazók számával tudunk elemzést végezni.

Az egyes tanévek között mutatkoznak különbségek, ám a hazai keretek kihasználása egyre jobbra vált az elmúlt 10 évben mind a hónapok, mind a pénzügyi források terén.

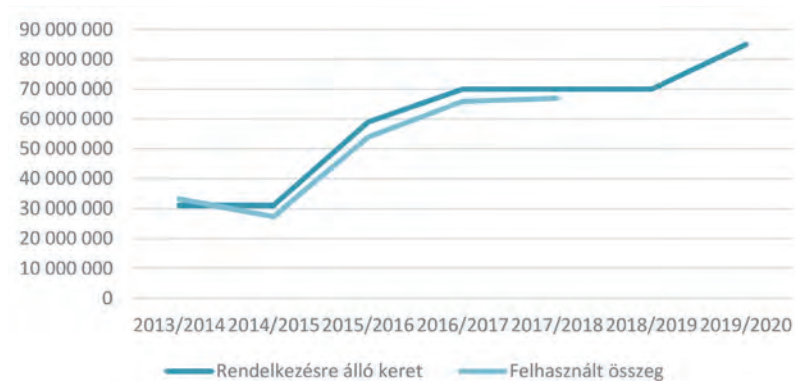
** *Forrás:* The Uptake of European Programmes in the CEEPUS Cooperation Area, ZSI – Centre for Social Innovation, 2019

1. táblázat: A CEEPUS magyar kvótáinak kihasználtsága (hónapok)

	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Éves kvóta	550	315	315	315	326	326	600	650	650	650
Beutazás hónapok	441	288	290,9	282	310	301,25	559,5	609,75	621	627,75
Kihasználtság aránya (hónap)	80,2%	91,4%	92,3%	89,5%	95,1%	92,4%	93,3%	93,8%	95,5%	96,6%

A rendelkezésre álló keretet és a felhasznált tényleges forrást az alábbi diagram mutatja:

1. ábra: CEEPUS rendelkezésre álló és felhasznált forrás (forint)

A ténylegesen felhasznált anyagi keretek adatai egyelőre a 2017/18-as tanévig készültek el (jelenleg van folyamatban a 2018/19-es keret lezárása, míg a 2019/20-as tanév most nyílt meg). **A rendelkezésre álló források éppen az elmúlt évben növekedtek: 21,4%-kal.** Hasonló felhasználási mutatókat feltételezve, azt látjuk, hogy **a CEEPUS programban nagyon hatékony a rendelkezésre álló hazai keretek lekötése és felhasználása, minimális a maradvány összeg.** A fenti ábra mutatja, hogy a rendelkezésre álló és a felhasznált keret között alig van különbség. Ha összevetjük a számokat, akkor azt látjuk, hogy még a legalacsonyabb felhasználtsági mutató is 88%-os; sőt az arány egyik évben elérte a 96%-ot (2017/18-as tanév); illetve van példa arra is, hogy sikerült belső átcsoportosítással forrásnövelést, és így 106%-os kihasználtságot elérni.

Hasonlóan jó a felhasználás a havi kvóták tekintetében (ld. 1. táblázat). 2009/10 kivételével az elmúlt években 90% felett volt a hónapok kihasználtsági mutatója.

A program alapját a felsőoktatási intézmények karai, vagy tanzszekei által létrehozott hálózatok adják. A hálózatnak egy koordinátora van, a többi intézmény partner. Egy országból több intézmény is részt vehet ugyanabban az együttműködésben – de legalább három ország három intézménye szükséges egy hálózat megalakításához. Ezek a hálózatok valamilyen általuk választott szakmai témára fókuszáló tematikus együttműködések – például lehet egy tudományterületre fókuszáló vagy interdiszciplináris megközelítésű, nyújthat közös képzést, megvalósítható közös kutatási tevékenység, publikáció.

A hálózatok számát tekintve, program szinten, konstans emelkedés figyelhető meg. **A magyar részvétel is viszonylag magas, bár nem állandó, némileg hektikusan inog évről-évre, az elmúlt években megállt 53-62 között.** Ezzel szemben **a magyarok által vezetett nyertes hálózatok száma nem növekedik** – néhány évtől eltekintve, amikor elérte a 9-et, jelenleg 4-5 magyar koordinációjú hálózat kap támogatást. Vagyis **a magyarok inkább partnereként vesznek részt** egy-egy hálózatban.

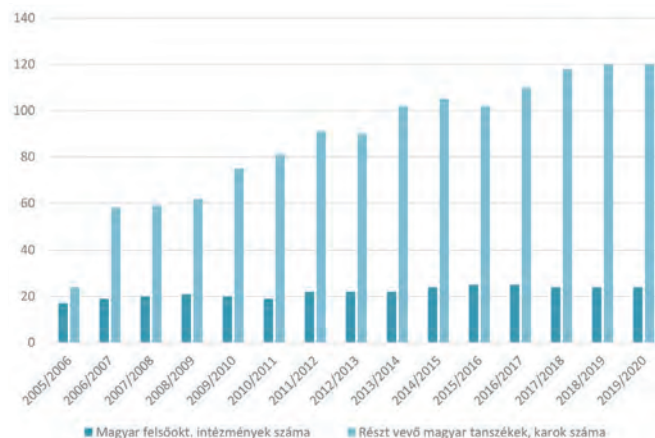
2. ábra: CEEPUS hálózatok számának alakulása

A bevont magyar felsőoktatási intézmények számát tekintve azonban még van fejlődési potenciál a programban. Átlagosan 22 egyetemmel, főiskolával számolhatunk résztvevőként, ezek száma nem növekedett jelentősen az elmúlt években – tehát a jelen felsőoktatási paletta (64 intézmény a 2017/18-as tanévben) valamivel több mint harmadát éri el a CEEPUS program. A 2017/2018-as tanévben négy olyan intézmény fogadott freemovereket, amely nem tagja hálózatnak (ANNYE, BGE, CEU, MTF). Ez valamelyest emeli a részt vevő felsőoktatási intézmények számát 40% körüli értékre.

Ezzel szemben az Erasmus+ programban jóval több felsőoktatási intézmény aktív: a programban való részvételhez szükséges Erasmus Charterek száma 54-55 körül mozog, és az egyetemek, főiskolák döntő többsége aktív is, mivel évente 45-50 intézmény nyújt be mobilitási pályázatot.

3. ábra: A CEEPUS programban részt vevő felsőoktatási intézmények és karok, tanszékek számának alakulása

Érdemes lenne azt áttekinteni, hogy melyek az Erasmus+ programban aktív, a CEEPUS-ban viszont nem pályázó intézmények, és hogy vajon közülük melyek azok a szervezetek, amelyek rendelkeznek CEEPUS-országbeli partnerrel.

A részt vevő karok, tanszékek tekintetében viszont jelentős növekedést könyvelhetett el a program: a 2005/06-os tanévben még mindössze 24 kar kapcsolódott be, a következő tanévre ez a szám 58-ra emelkedett, és mára eléri akár a 120-at is a részt vevő magyar karok, tanszékek száma a CEEPUS programban.

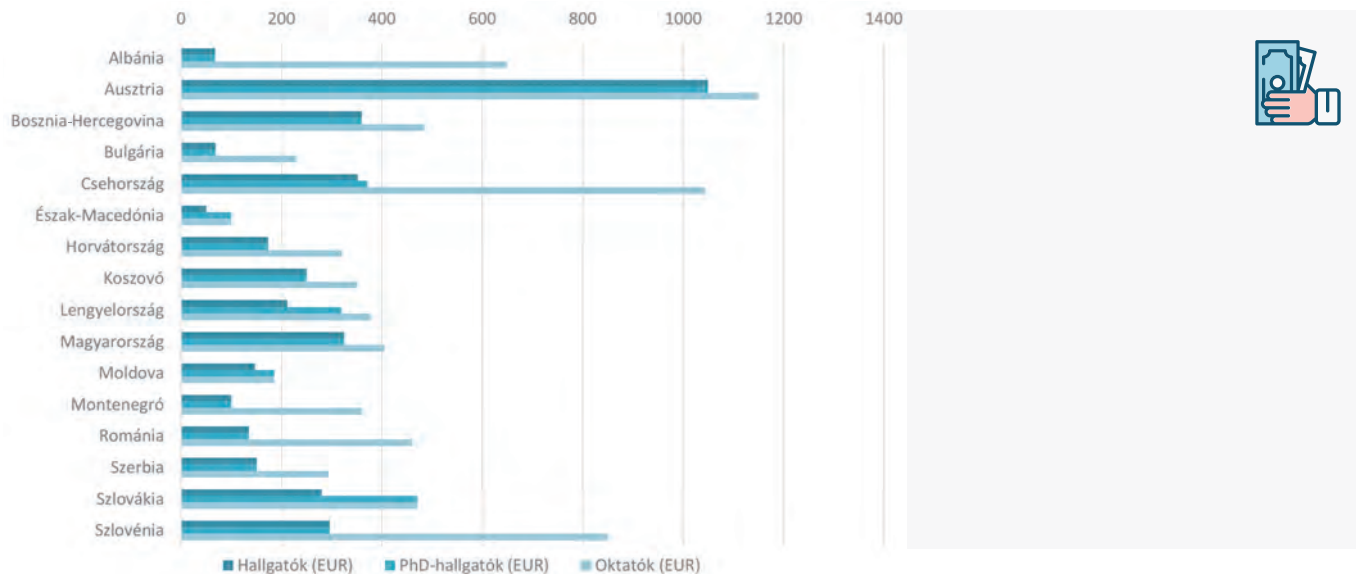
Megvizsgáltuk a magyar felsőoktatási intézmények által koordinált hálózatok nagyságát. Itt három, jól elkülöníthető kategóriát állíthatunk fel:

- ▶ leginkább jellemzőek a 10 partner alatti, 4-5, 7-8 fős partnerségek;
- ▶ van néhány 15-21 tagot számláló partneri hálózat;
- ▶ egy kiugró nagyságú hálózat található, amelyet a Miskolci Egyetem koordinál. Itt mostanra a 60-at is meghaladja a projektben részt vevő szervezeti egységek száma.

Vagyis a partneri létszám változása kevésbé köthető évekhez, sokkal inkább az egyes koordináló intézmények sajátossága ez – kinek milyen kapcsolati hálójá van, illetve milyen kapacitásokkal rendelkezik. A Központi CEEPUS Iroda tanulmánya szerint az átlagos partneri létszám egy hálózatban 14. A magyar hálózatokban átlagosan 15,8 partner van, ami ugyan közel van az európai átlagos értékhez, de ez elsősorban annak köszönhető, hogy a több kisebb létszámú partnerség átlagát „felhúzza” néhány kiemelkedően nagy létszámú hálózat. Emellett – a fókuszcsoporthoz interjú alapján – megfigyelhető az is, hogy a hálózatok partnerségének a száma növekszik.

A bejövő résztvevők szempontjából fontos vonzerő lehet **az adott országban biztosított ösztöndíj**. Ha megvizsgáljuk a számokat (a 2017/18-as tanév ösztöndíjai állnak rendelkezésre), akkor azt látjuk, hogy hallgatók és PhD-hallgatók tekintetében Magyarország az első

4. ábra: CEEPUS program országaiban biztosított ösztöndíj (átlag EUR/hó)

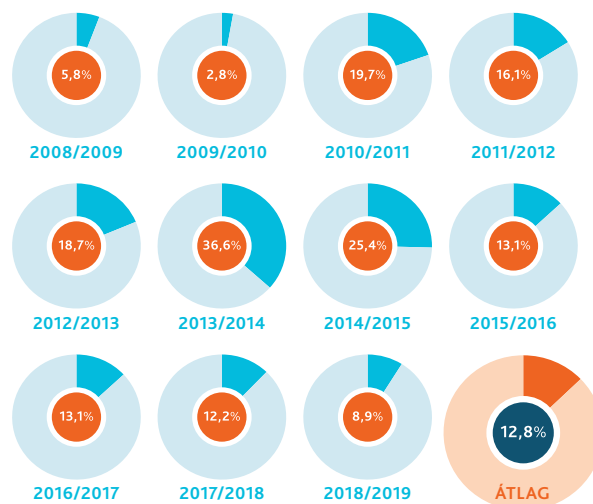

harmadban van (4., illetve 5. a legmagasabb támogatást nyújtók listáján). Az oktatókat általában magasabb támogatással dotálják, ebben a sorrendben Magyarország a középmezőnybe tartozik (8. hely).

Ehhez kiegészítésképp azt is hozzá kell tenni, hogy változó az egyes országok gyakorlata az ösztöndíj kifizetése kapcsán: van, ahol napdíj, van, ahol a megtartott órák száma alapján jár a támogatás az oktatók esetében. Ezért érdemes az általában jellemző 5 napos kinn tartózkodásra vetíteni ezt az összeget az oktatók esetében.

Ahogy jeleztük, elsősorban a megvalósult hálózatok, mobilitások adataival számoltunk. Érdemes azonban egy pillantást vetni a különböző okokból megíúsult mobilitási pályázatokra. Ezek aránya évek óta 10% körül mozog (átlagosan 12,8%), de voltak különösen magas visszamondási arányt produkáló évek. **Érdemes lehet az okokat egy külön felmérésben megvizsgálni.**

5. ábra: Visszamondott mobilitások aránya az egyes évek során

A CEEPUS program hazai eredményei – beutazások

A program hazai eredményeit 10 évre visszamenőleg vizsgáljuk, a 2009/10 – 2018/19-es tanévek viszonylatában, mivel ezen évekre vonatkozóan rendelkezik a magyar CEEPUS iroda valid adatokkal. A 2018/19-es tanév számai előzetesnek tekinthetők, azok lezárása még nem történt meg teljes körűen.

A CEEPUS programban, Magyarországgal együtt 16 állam vesz részt. A beutazók legnagyobb számban a 10 tanév alatt Romániából, Lengyelországból és Szlovákiából érkeztek. **Vagyis a beutazók nagyrészt EU-tagállamokból, illetve az Erasmus+ programban teljes joggal részt vevő országokból (ún. programországok) érkeznek.** Összességében alacsony marad az Erasmus+ programban partnerországokból beérkezők havi kvótája, Szerbia kivételével. Dőlttel szedve emeltük ki az érintett országokat.

2. táblázat: Az utóbbi öt év beutazó adatai* (hónap)

Küldő ország	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	10 tanév összesen
Románia	47,75	121	121,25	117	102,75	792,65
Lengyelország	78	87,25	82,75	76	75,25	766,75
Szlovákia	70,5	97	91,25	87,25	76,75	682,05
Szerbia	25	82	92,75	98	105,5	526,55
Horvátország	24	57,5	65	72,75	65,75	411
Ausztria	13,5	28,5	65,5	25,5	50	324
Csehország	18	26,75	23	21,5	35,5	263,25
Bulgária	9,5	14	16	13	12	139,9
Szlovénia	8	19,5	15,75	29	33,25	138,5
Kosзовó			5	39	40	84
Montenegró	2	6,5	13	12	5	70,5
Észak-Macedónia	1,5	2,5	10,5	10	7,5	39
Albánia	0,5	5		12	6,5	37
Moldova			8	6	6	24
Bosznia-Hercegovina	2	9		2	2	23

Amennyiben ezeket a partnerországokat önmagukban vizsgáljuk, akkor emelkedő tendencia figyelhető meg szinte mindegyiküknél (bár a 2018/19-es tanév havi kvótája több esetben csökken). Különösen Koszovó és valamennyire Montenegró, illetve Észak-Macedónia esetében tapasztalható szignifikáns emelkedés a beutazói hónapszáznál.

A beutazók száma akkor nőtt meg látványosan, amikor 2015-ben a kvóta majdnem megduplázódott az előző évihez képest. Ezzel együtt megnőtt a beutazó oktatók száma, valamint a rövid

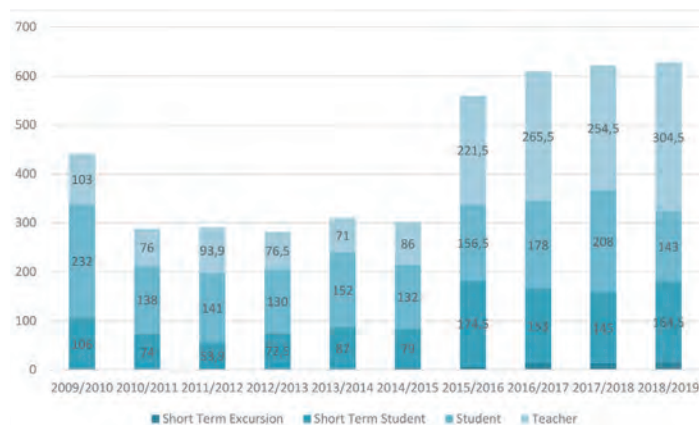
* Az adatbázisban szerepelt még egy-egy fő India, Németország, Magyarország és Olaszország küldő országgént való megjelöléssel. Valószínűsíthető, hogy a nemzetiséget és a küldő országot összekeverték.

távú hallgatói mobilitási hónapok száma is, míg a hosszú távú hallgatói jelenlét nem nőtt jelentősen. Vagyis a CEEPUS program egyik vonzereje a rugalmasság az időtartam tekintetében: nem szükséges teljes félévet a partneregyetemen tölteni, hanem lehetőség van rövidebb áthallgatási időszakokra is.

A mobilitási típusok egymáshoz viszonyított belső aránya is ennek megfelelően változott: **egyre inkább a tanári mobilitás kapott nagyobb hangsúlyt.** Míg 2009/2010-ben a tanári hónapok a CEEPUS negyedét sem tették ki, ez a mobilitás 2018/2019-re majdnem elérte a hónapok felét. Vagyis hazánkban is **megfigyelhető az a trend,** ami az össz-CEEPUS-adatoknál is kiolvasható: **a hallgatók mellett az oktatók is aktívak, mobilitási számuk emelkedik,** megközelítve ezzel a tanulói mobilitást. **Ez alapvetően logikusan következik a program céljaiból és a III. szakaszra kijelölt fókuszterületéből,** amely meg is követeli az erősebb oktatói bevonódást.

6. ábra: A CEEPUS mobilitástípusainak megoszlása beutazások esetén (hónapok)**

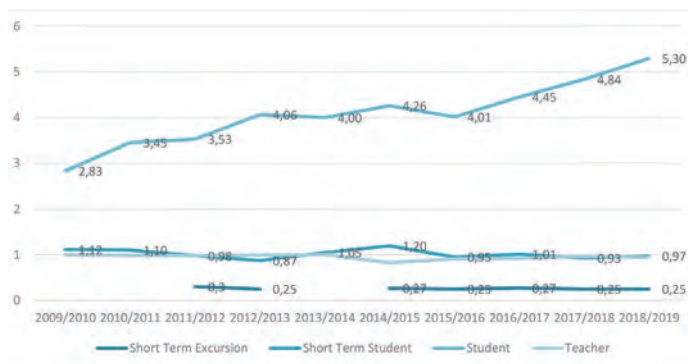

Bár a beutazó hallgatói mobilitás az utóbbi években minimálisan változott, a beutazók számának növekedésével párhuzamosan a hazánkban töltött hónapok száma átlagosan nőtt, különösen a tanulói mobilitás esetében.

A legnagyobb fogadóintézmény a hónapokat tekintve 10 év alatt az ELTE volt 820 hónappal. Őket követi a Szent István Egyetem 490 hónappal, a Szegedi Tudományegyetem 408,5 hónappal, a Miskolci Egyetem 354,4, illetve a Debreceni Egyetem 301 hónappal. Ezek a 10 év alatti hónapszám arányait tekintve: ELTE 24%, SZIE 14,4%, SZTE 12%, ME 10,4%, DE 8,9%.

** *Short Term Excursion* – csoportos hallgatói szakmai tanulmányút (3-5 nap), *Short Term Student* – hallgatók rövid távú mobilitása (1-2 hónap), *Student* – hallgatói részképzés (3-5 hónap), *Teacher* – oktatói mobilitás (átlagosan 5 munkanap)

7. ábra: A mobilitások átlagos hosszának változása (hónap)

13 olyan hazai intézmény van, ahol minden tanévben volt mobilitás. Az egyes mobilitási típusok azonban eltérően oszlanak meg a hazai intézmények között.

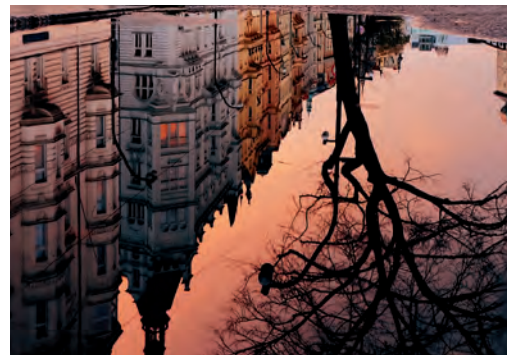

3. táblázat: Az 5 legnagyobb fogadóintézmény a különböző mobilitástípusonként (10 év, hónapok)

Short Term Excursion Csoportos hallgatói szakmai tanulmányút		Short Term Student Hallgatók rövid távú mobilitása	
SZTE	13,5	ELTE	131
SZIE	10	PTE	128
PTE	9	ME	115,9
ME	7,1	SZIE	114
GHF	6,25	DE	99

Student Hallgatói részképzés		Teacher Oktatói mobilitás	
ELTE	585	SZTE	213
SZIE	228,5	ME	201,4
BCE	131	NYE	163
SZTE	91	DE	140
PPKE	81	SZIE	137,5

A beutazási eredményeket érdemes összevetni a párhuzamosan futó, hasonló ösztöndíjprogrammal. Összehasonlítva az Erasmus, majd az Erasmus+ program felsőoktatási mobilitási számaival a CEEPUS program bejövő mobilitásait, az látszik, hogy a kvóta csökkenése az Erasmus programnak kedvezett. Ott éppen látványosan növekedtek a rendelkezésre álló keretek és így a mobilitások akkor, amikor a CEEPUS program kerete szűkebbé vált. A CEEPUS tere ugyan nem csökkent az Erasmus+ következtében, a kvóta visszaállításával elkezdtek emelkedni a résztvevői létszámok, de a növekedési potenciál egy részét valószínűleg elszívta a stabilan növekvő és így kiszámíthatóbb Erasmus+ program.

4. táblázat: Bejövő mobilitási létszámok a különböző programokban

Program neve	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
CEEPUS	448	326	234	242	277	268	292	553	610	578	629
Erasmus	3 402	3 857	4 419	5 247	5 868	6 436					
Erasmus+ KA1							7 027	7 588	8 020	8 847	9 174

Abban az esetben is hasonló tendenciát látunk, amikor az Erasmus programon belül csak az érintett CEEPUS-országokból jövő mobilitást vizsgáljuk. Vagyis az Erasmus vagy Erasmus+ programokban végig növekedni tudott a bejövő mobilitás, miközben a CEEPUS program számai látványosan csökkentek a megszorítások következtében.

5. táblázat: CEEPUS-országokból bejövő mobilitási létszámok a különböző programokban

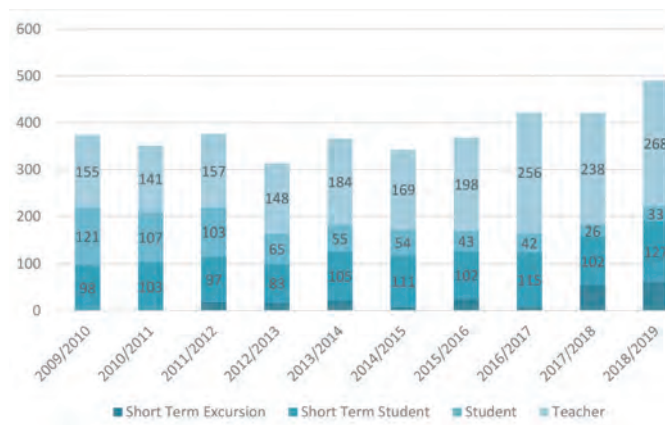
Program neve	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
CEEPUS	448	326	234	242	277	268	292	553	610	578	629
Erasmus	772	969	1 176	1 371	1 574	1 889					
Erasmus+ KA1							2 373	2 375	2 589	2 911	3 031

A CEEPUS program hazai eredményei – kiutazások

A kiutazások tekintetében kevesebb statisztikai adat áll rendelkezésünkre, mivel a CEEPUS programban az adott ország mindig a beutazásokat finanszírozza. Tehát **a magyar hallgatók és oktatók kiutazását a célországok fedezik, így arról pontos adatokkal ők rendelkeznek**, feléjük történik a beszámolás.

Éppen emiatt a kiutazókkal kapcsolatban hónapadatokkal nem rendelkezünk, így a kiutazó oktatók, hallgatók számát tudjuk elemezni. **A beutazók esetéhez hasonlóan a CEEPUS egyre inkább eltolódott az elmúlt 10 évben a tanári mobilitások felé**, miközben egyre kevesebb hallgató utazott ki hosszú távú, egy szemeszteres időtartamra.

8. ábra: A kiutazók száma mobilitási típusok szerint (fő)

A hallgatók és oktatók legfontosabb célországai között mutatkoznak különbségek. **Míg az oktatók negyede romániai intézményeket választott, addig a hallgatók több mint harmada Ausztriá-**

ba utazott. Az ez utáni sorrendben is láthatók különbségek. Mind az oktatók, mind a hallgatók körében igaz az a megállapítás, hogy jelentős többségük (négyötödük) 5 országot választott célországnak, **alapvetően hazánkkal szomszédos államok intézményeit felkeresve.**

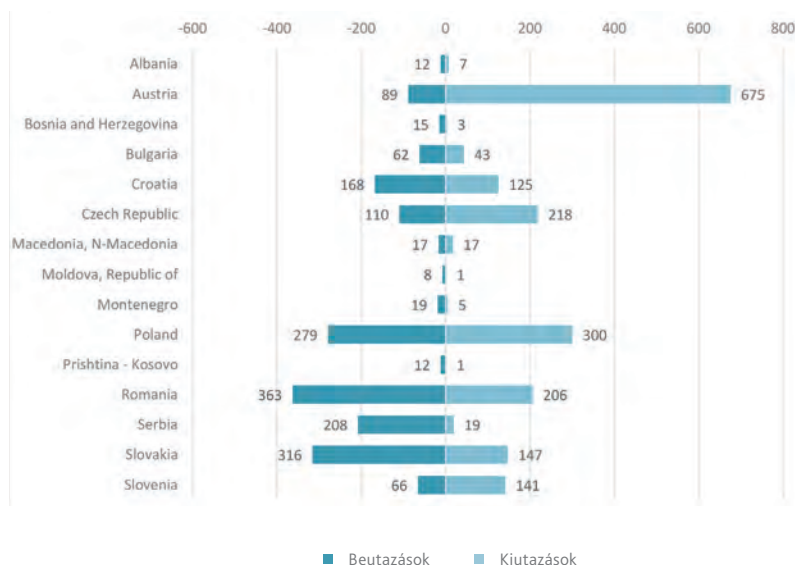
6. táblázat: A kiutazók desztináció szerinti megoszlása a vizsgált 10 évben

Oktatók (fő)			Hallgatók (fő)		
Románia	468	24,5%	Ausztria	675	35,4%
Szlovákia	382	20,0%	Lengyelország	300	15,7%
Lengyelország	240	12,5%	Csehország	218	11,4%
Ausztria	232	12,1%	Románia	206	10,8%
Csehország	194	10,1%	Szlovákia	147	7,7%
Horvátország	140	7,3%	Szlovénia	141	7,4%
Szerbia	125	6,5%	Horvátország	125	6,5%
Szlovénia	46	2,4%	Bulgária	43	2,3%
Bulgária	34	1,8%	Szerbia	19	1,0%
Albánia	14	0,7%	Észak-Macedónia	17	0,9%
Bosznia-H.	14	0,7%	Albánia	7	0,4%
Észak-Macedónia	11	0,6%	Montenegró	5	0,3%
Montenegró	7	0,4%	Bosznia-H.	3	0,2%
Moldova	4	0,2%	Magyarország	1	0,1%
			Moldova	1	0,1%

A legkedveltebb intézmény a hazai tanulók körében a **Bécsi Egyetem** 273 kiutazóval, illetve a Babes-Bolyai Egyetem 95 kiutazóval, majd a Ljubljanoi Egyetem (93 fő). **Az oktatók körében legnépszerűbb a Kolozsvári Műszaki Egyetem** (161 kiutazó), és szintén a Babes-Bolyai Egyetem (107 fő), illetve a Kassai Műszaki Egyetem (106 fő).

Az alábbi két ábra a **hallgatói és oktatói ki- és beutazásokat öszesíti. A diagram mutatja az esetleges egyensúlytalanságokat a ki- és beutazások száma között.**

9. ábra: CEEPUS program hallgatói ki- és beutazások Magyarország vonatkozásában (10 év, fő)

Ahogy látszik, Ausztria népszerű kiutazási célpont a hallgatók körében, de onnan csak a hallgatók töredéke érkezik Magyarországra. Lengyelország még egy fontos célország, és ott nagyjából kiegyensúlyozott a helyzet, hasonló a ki- és beutazók száma.

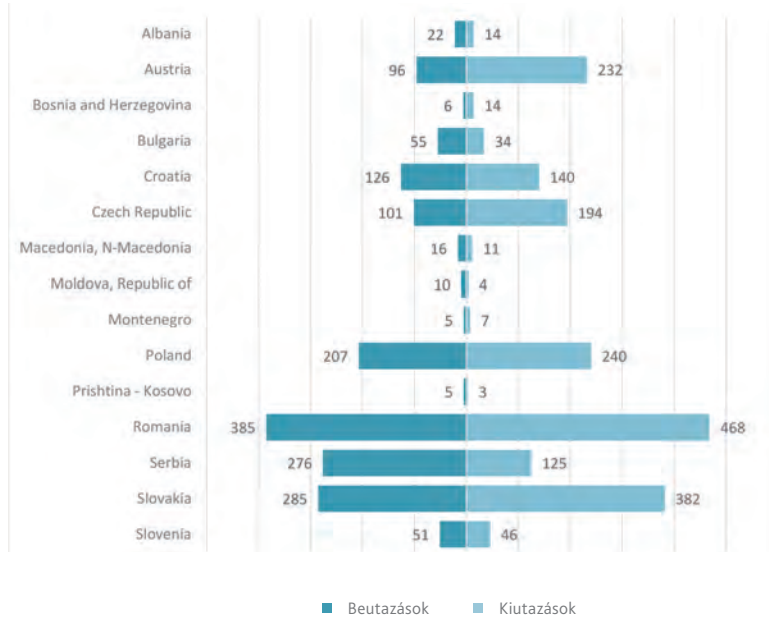
Az oktatók esetében Románia vezet a ki- és beutazások tekintetében, illetve Szlovákia a második helyezett – mindkét ország esetén hasonlóak az utazási arányok. Ausztria és Szerbia fontos célország még, de mindkét helyen elbillentek a számok: Ausztriába inkább a magyar oktatók mennek, az osztrákok kevésbé jönnek; míg Szerbiánál épp fordítva: oktatóik nagyobb számban érkeznek Magyarországra, mint amekkora arányban a magyar oktatók mennek oda.

Az Erasmus+ programban partnerország státuszban lévő, a CEEPUS-ban viszont teljes joggal jelen lévő államokba történő ki- és beutazások azonban mind az oktatók, mind a hallgatók esetében elenyésző. Ha fókuszáltan ezt a néhány országot (Koszovó, Bosznia-Hercegovina, Montenegró, Észak-Macedónia, Moldova és ide tartozik Szerbia is) vizsgáljuk, akkor láthatjuk, hogy a mobilitások száma növekvő tendenciát mutat.

Jó gyakorlat: Az oktatói mobilitás növelésére egyes felsőoktatási intézmények adminisztratív eszközöket alkalmaznak: kötelezővé teszik egy-egy CEEPUS út vállalását a tanárok számára. Ez is lehet egy módja a létszám növelésének, amennyiben az egyetem nemzetközi kapcsolatai annyira kiterjedtek, hogy ezt a kötelező elemet utána egy „választható” programmal ellensúlyozza.

10. ábra: CEEPUS program oktatói ki- és beutazások Magyarország vonatkozásában (10 év, fő)

Megint csak összevetve az Erasmus és Erasmus+ kimenő mobilitásokkal, hasonló tendenciát látunk, mint a bejövő számoknál: a csehek, lengyelek, szlovének és szlovákok esetében egyértelműen látszik, hogy a CEEPUS kvóta csökkenésekor az Erasmus eredmények megnövekedtek. Viszont az is látszik, hogy az Erasmus+ lehetőségek nem szívtak el résztvevőket a CEEPUS-tól az Erasmus+ partnerországok esetében (pl.: Albánia, Koszovó, Észak-Macedónia).

7. táblázat: CEEPUS-országokba történő kiutazások a CEEPUS és az Erasmus, Erasmus+ programokban (fő, hallgatók és oktatók együtt)

Partnerország	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
ALBÁNIA											
CEEPUS	2	3	3	3	2	2	3	4	5	4	6
Erasmus								3	15	3	16
AUSZTRIA											
CEEPUS	139	141	135	130	135	140	108	123	121	134	125
Erasmus	305	316	330	287	357	388					
Erasmus+							332	315	341	322	375
BOSZNIA- HERCEGOVINA											
CEEPUS	2		1	6	6	2	3	4	2	3	3
Erasmus+									1	11	3
BULGÁRIA											
CEEPUS	28	26	10	6	11	11	11	6	6	3	10
Erasmus	31	31	35	27	27	35					
Erasmus+							26	37	34	34	27
HORVÁTORSZÁG											
CEEPUS	25	32	28	28	36	36	36	33	33	36	46
Erasmus		2	2	26	48	44					
Erasmus+							54	73	69	95	101
CSEHORSZÁG											
CEEPUS	61	68	71	61	56	52	48	52	71	49	48
Erasmus	79	90	98	119	125	129					
Erasmus+							148	179	185	218	198
KOSZOVÓ											
CEEPUS									2		3
Erasmus+									2	2	1

Partnerország	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
MOLDOVA											
CEEPUS				3	2		2		2		
Erasmus+									3		1
MONTENEGRÓ											
CEEPUS		1	1	3		3	1	4	3	5	
ÉSZAK-MACEDÓNIA											
CEEPUS	4	3		3			1	1	10	1	12
Erasmus+								1	3	4	4
LENGYELORSZÁG											
CEEPUS	53	59	50	59	61	61	58	87	71	80	87
Erasmus	123	181	225	240	292	291					
Erasmus+							257	289	318	301	331
ROMÁNIA											
CEEPUS	58	81	77	65	63	82	62	74	55	77	118
Erasmus	137	143	230	253	349	393					
Erasmus+							421	509	536	715	705
SZERBIA											
CEEPUS	19	15	11	16	9	12	10	12	27	27	47
Erasmus+								7	47	63	80
SZLOVÁKIA											
CEEPUS	89	61	52	71	74	60	56	75	57	72	50
Erasmus	75	75	117	106	157	137					
Erasmus+							134	166	174	208	192
SZLOVÉNIA											
CEEPUS	31	33	10	24	30	40	37	13	18	17	39
Erasmus	41	42	61	75	60	58					
Erasmus+							63	59	76	78	76
Végösszeg	1302	1403	1547	1611	1900	1976	1871	2126	2287	2562	2704

A CEEPUS program magyarországi hatásai

Kérdőíves megkeresés eredményei

Az értékelő tanulmány részeként a CEEPUS program eredményeire és jövőjére vonatkozó kérdőívet kapott a programban dolgozó 114 magyar hálózati koordinátor. Összesen 64 kitöltést regisztrált a rendszer, közülük 41 tekinthető teljesnek és duplikáció-mentesnek – ezeket vettük figyelembe az elemzés készítésekor. A 41 kitöltő döntő többsége hálózati koordinátor, néhányuk intézményi koordinátor, de ebből a szempontból nem tettünk különbséget a kitöltők között. Összességében tehát 35,9%-os kitöltési arányt regisztráltunk.

A kitöltők intézményi hátterét tekintve összesen 22 különböző egyetemet, főiskolát képviselnek, vagyis a pályázói kör nagyrészt lefedett. A tapasztalatot tekintve a válaszadók jellemzően legalább 5-10 éves tapasztalattal rendelkeznek, 12 fő 5 évnél kevesebb ideje vesz részt a koordinátori munkában, a döntő többség igen tapasztaltnak számít, a programban töltött akár 20 évvel a háta mögött.

A résztvevők motivációja szempontjából hasonló indokok állnak a háttérben mind a hallgatói, mind pedig az oktatói mobilitás esetében, függetlenül az utazás irányától. A 7+1 opcióból **a rövidebb mobilitási lehetőségek, a hálózat (szakmai) témája iránti érdeklődés, illetve az adott célország** állnak – változó sorrendben – a dobogón.

A CEEPUS programban szervezett mobilitások eredményeképp a hallgatói készségek elsősorban az alábbiakkal bővülnek (azonos szavazatot kapva):

- ▶ Szakmai ismereteik bővülnek (N: 28)
- ▶ Javul a nyelvtudásuk (N: 28)
- ▶ Interkulturális kompetenciákhoz jutnak (N: 28)
- ▶ Új emberi kapcsolatokat létesítenek (N: 28)

Az oktatók esetében (szavazati sorrend alapján):

- ▶ Új emberi kapcsolatokat létesítenek (N: 34)
- ▶ Megismerik más országok felsőoktatását (N: 26)
- ▶ Szakmai ismeretek terén fejlődnek (N: 24)
- ▶ Interkulturális kompetenciákhoz jutnak (N: 23)

A kérdőív tartalmazott értékelő állításokat a CEEPUS programra vonatkoztatva, amelyet 1-5-ös skálán értékelhettek a kitöltők. Ennek eredményeképp az alábbiak látszódnak (a válaszadók 1-5 skálán történő értékelésének összegei pontszámként jelennek meg):

- ▶ A CEEPUS program nagymértékben hozzájárul a hazai felsőoktatás nemzetköziesítéséhez (176 pont)
- ▶ A CEEPUS program regionális jellege inkább előny, mint hátrány (169 pont)
- ▶ A CEEPUS program nagyban hozzájárul a hazai tudományos élet nemzetközi elismertségének növekedéséhez (publikációk, anyagok, hivatkozások stb.) (164 pont)
- ▶ A CEEPUS program III. szakaszának témája (kutatási tevékenységek, közös doktori programok) vonzerő a résztvevők számára (161 pont)

Érdekes módon a négy állításból a legkevesebb pontot a CEEPUS program III. szakaszának fókusz témája kapta. Vagyis a fókusz téma kevésbé jelent vonzerőt a kérdőívet kitöltők számára – és ez a benyomás a kérdőív más pontjain is visszaköszön.

Jó gyakorlat: a Szent István Egyetem külön honlapot működtet a közös képzés ismertetésére és a jelentkezés biztosítására. Minden információ elérhető az erre szolgáló honlapon, ahol a jelentkezési dokumentáció is letölthető: szu.hu/international-joint-degree-programme

Hasonlóan 1-5-ös értékelést alkalmazva a kérdőív a CEEPUS eredményeit összegezte, ahol a visszajelzések alapján az alábbi sorrend bontakozott ki (a válaszadók 1-5 skálán történő értékelésének összegei pontszámként jelennek meg):

- ▶ Bizalomépítés a résztvevők között (189 pont)
- ▶ Rövid idejű mobilitások megszervezése (183 pont)
- ▶ Intézményközi hálózatok sikeres működtetése (181 pont)
- ▶ Oktatói készségek fejlődése (176 pont)
- ▶ Közös rendezvények sikeres lebonyolítása (175 pont)
- ▶ Oktatók ismereteinek bővülése (173 pont)
- ▶ Közös kutatások folytatása (173 pont)
- ▶ Közös publikációk létrejötte (173 pont)
- ▶ Hallgatók ismereteinek bővülése (172 pont)
- ▶ Hallgatói készségek fejlődése (169 pont)
- ▶ Hazai tantervek bővülése, modernizációja (151 pont)
- ▶ Közös tananyagok létrejötte (141 pont)
- ▶ Közös diplomák kiadása (113 pont)

Visszaulva a program fókuszterületére, ezen értékelésnél is az látszik, hogy a **tantervek bővülése, közös anyagok létrejötte, közös diplomák kiadása kapta a legkevesebb pontot**. Ez utóbbi esetében valószínűsíthető, hogy adminisztratív akadályok állnak a közös diplomák kiadásának útjában, de tantervek, tananyagok

a felsőoktatási intézmények között, saját hatáskörben születhetnének. A kijelölt fókuszterület kevésbé érvényesül, ezt támasztja alá az „...*Önök hálózatában jött létre kutatási tevékenység, közös doktori program és/vagy közös diploma program?*” kérdésre adott 18 igen és 17 nem válasz, 6 nem tudom bejelölése mellett. **Vagyis a kitöltők több mint fele esetében a CEEPUS hálózat nem ért el a fókuszterülethez kapcsolódó eredményt.**

Jó gyakorlat: a közös mesterképzést (joint master) több nemzetközi együttműködés segítségével valósítják meg a hálózati partnerek, kihasználva az adott mobilitási maximum kereteket (pl.: egy részét CEEPUS, majd Erasmus+ és Visegrádi Alap segítségével, így lefedve a közös diploma elnyeréséhez szükséges mobilitási időtartamot).

Ezzel összhangban a „*Készült-e bármilyen összegzés az adott karon/tanszéken a megvalósult CEEPUS program(ok) eredményeiről, hatásáról?*” kérdésre döntő többségében nem, vagy nem tudom választ adtak a kitöltők. A pozitív választ adók is elsősorban a hálózaton és az egyetemen belülről készített összegzésriportok, beszámolók, kari beszámolók, hírlevelek formájában. A pályázatot Tempus Közalapítvány által biztosított terjesztési csatornákat említették többen is. **Vagyis a hálózat munkájának megfelelő összegzése és az eredmények célzott terjesztése egyelőre egy kiaknázatlan terület.**

Az UNESCO mobilitási kutatása szerint a hallgatók és oktatók fizikai mobilizálásán túl a felsőoktatásban egyre inkább megfigyelhető a növekedés a tartalom, az oktatási programok, intézmények mobilitása irányába akár tényleges mobilitás, akár online elérhető tartalmak formájában. Ehhez a CEEPUS hálózatokban kifejlesztett tartalmak jó alapot kínálhatnak, illetve ezek online formában történő elérhetővé tétele lehet egy jövőbeli stratégiai célkitűzés.

Mivel a Központi CEEPUS Iroda tanulmánya hangsúlyozottan vizsgálta a program továbbviteli lehetőségeit más oktatási-kutatási területeken (Horizon2020, Marie Curie, COST, Erasmus+), a kérdőív is rákérdezett erre. A kérdések segítségével képet kaphatunk arról, hogy mely területekre sikerült továbbvinni a CEEPUS hálózatok eredményeit. A válaszok egybecsengtek azzal az előzetes feltevéssünkkel, mely szerint a jelzett programok, az Erasmus+ kivételével, kevésbé biztosítanak lehetőséget a hazai CEEPUS hálózati tagoknak az eredmények továbbvitelére.

A Horizon2020-ban alacsony a magyar koordinálású projektek száma – ezzel összhangban mindössze 3 intézmény jelezte, hogy itt él tovább valamely CEEPUS tevékenységük eredménye. Marie Curie programra egy intézmény sem, míg a COST programra 1 válaszadó hivatkozott. Az Interreg programra két pozitív válasz érkezett. **Egyedül az Erasmus+ programra törtéző hivatkozás magas: 18 válaszadó jelezte, hogy ebbe a programba vitték tovább az eredményeket, illetve 16-an jelezték még, hogy intézményen belül folyó programban maradtak meg az eredmények.**

Hazai fejlesztési programra (TÁMOP, EFOP) 9-en hivatkoztak. Ezen felül pedig három intézmény jelezte, hogy a Visegrádi Alaphoz pályáztak. Vagyis a CEEPUS program továbbélését – Magyarország esetében – más területeken érdemes vizsgálni, mint ahogy azt a központi iroda által készített tanulmány felvázolta, mivel azon opciók döntő többsége kevésbé reális a magyar intézmények számára.

Jó gyakorlat: Több intézmény jelezte, hogy a CEEPUS hálózati munkát Erasmus+ stratégiai partnerségek pályázattípus keretében fejlesztette, fejleszti tovább. Ezen túl a CEEPUS projektre építve, de végül EFOP keretből sikerült az új képzési anyagot finanszírozni.

A V4-országokkal teljes átfedésben van a program, így gyakran ezen két támogatás között „ingáznak” a pályázók, hatékonyan megtalálva, hogy az igényeiknek megfelelő tevékenységre melyik keret biztosít pályázati támogatást.

Abban, hogy a hálózatok eredményei elsősorban intézményen belül maradtak meg, közrejátszhat az is, hogy a hálózatban magyar oldalról dolgozók számára vonatkozó kérdésnél a legtöbben a „kevesebb mint 5 fő” (28) opciót jelölték. Hat válaszadó jelezte, hogy egyedül dolgoznak a hálózaton itthon, és mindösszesen 7-en jelölték a nagyobb, 6-10 főt magába foglaló opciót. **Ez magában hordozza, hogy a program eredményei itthon is limitáltak, illetve nehezebben lépik túl ezen kis csoport és/vagy az adott szervezeti egység kapuit.**

Jó gyakorlat: A PTE-BTK a CEEPUS hálózatra építve az eredményeket nyári egyetem formájában építi be. Év-ről évre több kar szervez nyári egyetemet, amelyeket egy úgy nevezett Summer Semesterbe rendezett a Kapcsolati és Nemzetköziesítési Igazgatóság.

A hálózat, amely eredetileg egy közös MA képzés alapjaira támaszkodva jött létre, az eltelt évek alatt sikerrel építette be a nyári egyetemet a hálózat tevékenységei közé. A nyári egyetem témája a tudományterületeken átívelő társadalomtudomány, amely eltér a BTK „klasszikus” nyári egyetemeinek témáitól (hungarológia, magyar nyelv és kultúra), és tekintettel arra, hogy viszonylag kevés társadalomtudományi nyári egyetemet szervez a kar, szervesen egészíti ki a BTK kínálatát.

A nyári egyetemnek köszönhetően előfordult, hogy aki megkedvelte a rendezvény alkalmával a várost vagy az egyetemet, később más mobilitási lehetőséget kihasználva visszatért, vagy éppen arra ösztönözte hallgatótársait, hogy jelentkezzenek az egyetemre CEEPUS vagy más mobilitás keretében.

Jó gyakorlat: A közös képzések kidolgozásakor a hálózati partnerek megegyeztek abban, hogy modulárisan történik a képzés – a kiutazó hallgató az adott modult hallgathatja. Az egyetemi szabályzatban a külföldön szerzett kurzusért kapható ECTS-t is rögzítik, benne kötelező kreditponttal. A tantárgyak egy részét tandem-rendszerben oktatják, vagyis lehetőleg minden modul esetében van vendégoktató, így a nemzetköziség biztosított.

A program előnyeként a válaszadók elsősorban:

- ▶ a regionális jelleget,
- ▶ a rövidebb mobilitási lehetőséget,
- ▶ a freemover státuszt és
- ▶ a kisebb, ezért emberközelebbi programot említették.

Viszont azt az előnyt, mely szerint itt olyan országok könnyebben elérhetőek, amelyek máshol nem, és a rugalmas rendszert „leszavazták” – a válaszadók 2/3-a nem jelölte ezt előnynek. **A megjegyzésekben vissza is köszön, hogy bizonyos országok esetén az ösztöndíj annyira alacsony**, hogy emiatt több lemondás is történt már, illetve a feltételek megismerése után nincsenek jelentkezők. **Ez magyarázat lehet arra, hogy bizonyos országokba miért elenyésző a mobilitások száma.**

A fókuszcsoportos beszélgetés további adalékokkal szolgált az alacsony mobilitási számokra. Egyrészt az országonként eltérő és aránytalanul nagy bürokrácia, az alacsony ösztöndíjak, de akár a fapados járatok elérhetősége is befolyásolja az adott országba irányuló mobilitások számát. A beszélgetés részletei lejjebb olvashatók.

A hálózatban résztvevők hatékony partneri létszámát tekintve a válaszok részben összecsengenek a valósággal, hiszen a létező partneri hálózatok közül a leginkább jellemző a 10 partner alatti létszám, illetve van néhány 15-21 fős partnerség. A válaszadók az alábbi partneri létszámot ítélték hatékonyknak:

- ▶ 6-10 partner (19);
- ▶ 11-15 partner (9);
- ▶ 4-5 partner (6);
- ▶ 16-20 partner (5);
- ▶ 21-25 partner (1), 26-30 partner (1).

Az összesen három minőségi kritérium alkalmazására adott válaszok elgondolkodtatók: többségben a *nem* vagy *nem tudom* válaszok szerepelnek:

8. táblázat: Minőségbiztosítási kritériumok alkalmazása a kérdőív válaszai alapján (N:41)

Minőségi kritérium	Igen, és pedig: ...	Nem	Nem tudom
Van-e belső értékelés (mobilitás / projekt / együttműködés szintjén) a CEEPUS hálózatokban?	15	17	9
Működtetnek nyomonkövetési folyamatokat a CEEPUS hálózatokban?	8	18	15
Alkalmaznak-e más minőségbiztosítási eszközt a CEEPUS hálózat működése során?	4	22	15

Vagyis az értékelés, nyomon követés és más minőségbiztosítási eszközök alkalmazása területén még vannak kiaknázatlan lehetőségek a programban.

A válaszok kapcsán úgy tűnik, itt kifejezetten vakfoltra tapintottunk. Ugyanis a kérdőív egyik kérdése (15. Melyek azok működési területek, ahol fejleszteni kellene a CEEPUS programot 2025 után a részt vevő karok, tanszékek szempontjából) éppen ezen fejlesztendő területekre kérdez rá, és az alábbi területeket nem fejlesztendőnek ítélték meg a válaszadók:

- ▶ nyomon követés (nem kell fejleszteni: 35)

- ▶ új pályázat beadása (nem kell fejleszteni: 34)
- ▶ a hálózat munkájának értékelése (nem kell fejleszteni: 33)
- ▶ a kimenetek és eredmények fenntartása, fenntarthatósága (nem kell fejleszteni: 31)

Míg fejlesztendő elemként az alábbiakat azonosították:

- ▶ tervezés, jobb tervezhetőség (igen: 21)
- ▶ kommunikáció a hallgatókkal (igen: 18)
- ▶ kommunikáció a hálózaton belül (igen: 17)
- ▶ szakmai munka mélysége, definiáltsága (igen: 17)
- ▶ költségvetés felhasználása (igen: 17)
- ▶ Ezen felül külön említették az egyes országok vagy időtartamok esetén elnyerhető alacsony ösztöndíjak és a túlzott adminisztráció problémáját.

Ennek mentén kérdéses, hogy a válaszadók milyen adatokra alapozták válaszaikat, amikor a CEEPUS program jelenlegi tevékenységeit ítélték meg azon szempontok mentén, hogy az fejlesztésre szorul – jól működik, de van benne potenciál – vagy teljesen kihasznált, nem fejleszthető tovább. **A mobilitási számokkal összhangban az oktatói mobilitás kapta a legjobb értékelést: itt leginkább a „jól működik, de van benne potenciál” (23) opciót jelölték meg, míg 10-en azt jelezték, hogy ez a tevékenység teljesen kihasznált.** Leginkább fejleszthetőnek a hallgatói rövid távú mobilitást (29), a csoportos hallgatói szakmai tanulmányutat (28) és a speciális kurzusokat (27) ítélték. Míg a freemover státusz esetében már többen jelölték a „jól működik, de van benne potenciál” opciót (hallgatók – 18, oktatók – 23 válasz), és kevesebben a fejlesztendő státuszt (hallgatók – 19, oktatók – 15 válasz).

A kérdőív a CEEPUS program 2025 utáni jövőjére is rákérdezett, több aspektusból:

- ▶ fejlesztendő elemek
- ▶ a hálózati munka lehetséges továbbélése, amennyiben maga a program nem maradna meg.

A fejlesztendő elemek esetében mindössze két javaslat kapott nagyobb támogatást a válaszadók körében:

- ▶ dinamikusabban növekvő hónapkeret évente (23)
- ▶ további rövidebb mobilitási lehetőségek biztosítása (23)

A további opciókat nem támogatták a válaszadók, és új variáns nem merült fel a kommentek között. Annak ellenére, hogy a fókuszterülethez való igazodás nem maradéktalan (ld. feljebb), új fókuszterület meghatározását nem támogatják (nem: 39). Hasonlóan elutasították az innováció középpontba állítását (nem: 36). Új célcsoportok bevonását (nem: 25) sem támogatják – annak ellenére, hogy ez utóbbi, vagyis pl. a személyzet számára a mobilitás biztosítása a kérdőív más pontján a megjegyzések között szerepel. De új pályázattípusok lehetővé tételére sem tűnt nyitottnak a válaszadók többsége (nem: 32). És az egyszerűbb, Erasmus+-hoz hasonló, „igénylés” típusú pályázati lehetőség is inkább elutasítást kapott (nem: 23) – pedig a megjegyzésekben szintén szerepel az adminisztráció összehangolása az Erasmus+ programmal.

A fókuszcsoportos beszélgetés részben összhangban van a fentiekkel, részben ellentétes válaszok születtek. A SWOT-analízis hasonlóan a kvótákat emelte ki fejlesztendő elemként, illetve a rövidebb mobilitásokat a program előnyeként. De a személyzet mint új célcsoport mobilitását és a hosszabb távra szóló pályázatot kifejezetten hangsúlyozták, míg a kérdőívben ezt inkább elutasították.

Arra a kérdésre, hogy tudnák-e folytatni a meglévő hálózati munkájukat, amennyiben a program nem folytatódna 2025 után, a legtöbben azt válaszolták, hogy részben (17) vagy nem (13). Mindössze 1 intézmény jelezte, hogy teljes egészében működne a folytatás a program nélkül, és a válaszadók negyede nem tudott erre a kérdésre választ adni (10).

A konkrétumok tekintetében a CEEPUS program egyik vonzerejének számító rövidebb hallgatói mobilitásokat nem tudnák folytatni (30), illetve a CEEPUS partnerországokkal (pl. nyugat-balkáni országok) való együttműködések szenvednének csorbát (22).

Fókuszcsoportos interjú meglátásai

A kérdőívre építve fókuszcsoportos interjú készült a programban részt vevő egyetemek hálózati / intézményi koordinátoraival. Mivel a résztvevők teljes átfedésben voltak a kérdőívet kitöltőkkel, így kevésbé a kérdőív eredményeinek validálására, inkább az ott leírtak árnyalására adott lehetőséget a fókuszcsoportos beszélgetés. Ennek részeként a résztvevők SWOT-analízist készítettek a programról, amely az alábbi eredményt mutatta:

A CEEPUS program erősségei

- ▶ változatos mobilitási és szakmai lehetőségek, illetve ehhez illeszkedő rugalmas időszakok
- ▶ a tagok közös történelmi múltja, könnyebben értik egymást
- ▶ regionális jelleg, földrajzi közelség
- ▶ közép-európai nyelvi kapcsolatok erősítése
- ▶ változatos – EU-országokon túli – partneri kör
- ▶ freemover opció
- ▶ lehetőség sok partner bevonására
- ▶ szakmai munka: kutatási lehetőségek, együttműködések, doktori társtémavezetés, közös képzések
- ▶ kedvező magyarországi ösztöndíj összegek
- ▶ az adminisztráció bizonyos elemei egyértelműek: világos határidők, könnyű együttműködés az irodával és a hálózaton belül, könnyű pályázás a résztvevők számára, nyomon követhetőek a folyamatok, bírálati szakaszok
- ▶ személyes szakmai kapcsolatokat lehet építeni

Az erősségek inkább több kisebb egység felé szóródnak, a regionális jelleg és az ahhoz kapcsolódó elemek (közös történelem, nyelvi kapcsolódás, földrajzi közelség) dominálnak, a rövidebb és flexibilisebb mobilitási lehetőségek mellett.

A program gyengeségei esetében már markánsabb vonalak mentén fogalmazódtak meg a hiányosságok:

- ▶ **Tervezhetőség:** évenkénti pályázati kötelezettség, amely nehezíti a tervezhetőséget, illetve nehéz megújulni évről évre.
- ▶ **Ösztöndíj mértéke:** alacsony ösztöndíj más országokban, amely sokszor aránytalan nagyságú adminisztrációval jár.
- ▶ **Adminisztráció:** országonként eltérő adminisztrációs gyakorlat és szabályok, amelyek általában nehézkesek, bürokratikusak. Nehézkes a kifizetés, sokszor utólag történik meg. Emellett az új rendszer, a *Traffic Sheet* nehezíti az elnyert támogatás felhasználását, a pályázati határidők és adminisztratív kötelezettségek nincsenek kellő összhangban a felsőoktatás jellemző működési időszakaival (vizsgaidőszak, szünet, nyári szünet). Emellett viszont nincs támogatás az adminisztratív teendőkre. Így a koordinátorok egy része lelkesedésből tevékenykedik, máshonnan igyekszik „spórolni”, találkozókra nem tud utazni, mivel azt nem támogatja a program.
- ▶ **Kvóta:** a hálózat növekedési igénye, vs. rendelkezésre álló kvóta. Nagyobb hálózat esetében alacsonyak az egy intézményre eső hónapkvóták. Amennyiben egy országból több partner van, akkor ők versenytársai lesznek egymásnak.
- ▶ Más programokkal szemben számtalan **versenyhátrány** jelenik meg: más programok ismertebbek (pl.: Erasmus+), jobb a promóciójuk, magasabb ösztöndíjat fizetnek, könnyebbek az adminisztrációs eljárások.
- ▶ Bizonyos **minőségi minimumkövetelmények hiányoznak:** mobilitás elutasítása esetén nincs indoklás, ugyanazon hálózat elutasítható egyik évben, miközben az előző években kapott támogatást.

A lehetőségek és veszélyek kapcsán kevesebb megállapítás született, azok is kevésbé a külső tényezőkre reflektálnak (ahogy az erősségek – gyengeségek a belső elemekre utalnak, úgy a lehetőségek és veszélyek a külsőkre). Ezért csak a külső tényezőkre vonatkozó elemeket bemutatva az alábbi kép rajzolódik ki:

LEHETŐSÉGEK

- ▶ útiköltség-átalány országonként
- ▶ személyzeti mobilitásra lehetőség
- ▶ CEEPUS mint brand jobb kihasználása
- ▶ szervezési keret biztosítása

VESZÉLYEK

- ▶ országonként eltérő adminisztráció
- ▶ Traffic Sheet
- ▶ éves pályázat
- ▶ vetélytársak: Erasmus+, Campus Mundi

A felsőoktatási intézmények koordinátorai mellett interjú készült a Tempus Közalapítvány munkatársaival, illetve két külső szakértővel. Bizonyos elemekben erős átfedést mutatnak a megjegyzések, csak épp egy másik aspektusból világítják meg a kérdést.

Elsősorban tartalmilag fejlődnek a pályázatok a szakértők meglátása szerint. A hálózatok egyre gyakorlottabbak, komplexebbek, és az évek során, az egyre mélyülő szakmai munka eredményeképp néhányuknak sikerült ténylegesen elérniük a közös képzési státuszt. Egyre több az olyan hálózat, ahol sikerül valódi kettős képzést elérni. Bár maga a fogalom nincs definiálva, így a program III. szakaszának fókusz témája kellő rugalmasságot biztosít a kezdő és a tapasztalt pályázók számára egyaránt, hiszen ekként definiálják a közös szakdolgozat-bírálatot, a közös témavezetést – de már eljutnak a közös képzésig is, egy hálózaton belül akár több területen is! Természetesen itt felléphetnek a programon túlmutató, az adott ország felsőoktatási előírásaiból fakadó adminisztratív nehézségek, amelyek akár el is riaszthatják a hálózatot egy tényleges kettős képzés kidolgozásától, a szakértők szerint mégis egyre többen vágnak ebbe bele, már akár néhány év tapasztalat megléte után. Természetesen megfigyelhető, hogy minél régebbi a hálózat, annál kiforrottabb az együttműködés.

A programon belül nincs definíciója a közös képzések fogalmának.

Kérdés, hogy a kellően flexibilis értelmezés mennyire segíti elő az európai felsőoktatási térség, a hosszú távú együttműködések, illetve a közép-európai (oktatási) régió stratégiai szerepének erősödését ebben a formában.

A kezdő pályázók számára valószínűleg előnyös, hogy tágran értelmezhető a prioritásterület, illetve a merev definíció követését akár az egyes országok adminisztrációja is akadályozhatja (kettős diploma megvalósításához köthető előírások).

Azonban érdemes azon gondolkodni, hogy ha hosszabb távon a jelenleg nem EU-tag CEEPUS országok szeretnének a felsőoktatás területén közelíteni az európai térséghez, akkor éppen ezeket az adminisztrációs akadályokat kell először lebontani.

Amennyiben a CEEPUS program markánsabb elvárást rögzít a közös képzések területén, úgy ezt az elvárást ellentételezni szükséges.

Ez egyben az újak számára megnehezíti a feladatot, a bekerülési esélyét, hiszen a kezdők és a tapasztaltak egy mezőnyben versenyeznek. Tehát a kezdők támogatására szükség lenne.

Mindeközben a hálózatok bár fejlődnek, a szakmaiság egy részük esetében felhígulni látszik. A program reklámozása és résztvevők toborzása érdekében tetten érhető, hogy többen „könnyebb” szakmai programokat kezdenek kínálni. Ezek ugyan kapcsolódnak a szakmai együttműködésekhez, de kevésbé tudományosak.

A szakértők meglátása szerint – a várható tudástranszfer miatt – a nyugati országok (pl.: Ausztria) népszerűbbek, ezen túl pedig a humán területek találnak könnyebb kapcsolódást. A nyelvek, a közös történelem, földrajz jellemző hálózati téma, míg a természettudományok területén kevesebb az együttműködés. Vagyis a STEM területek, az innováció nem feltétlenül kap kiemelt hangsúlyt, miközben jelenleg ez az oktatás (és a gazdaság) egyik prioritási területe lenne*.

* A Tempus Közalapítvány kiegészítése: az összes működő CEEPUS hálózat mintegy negyede a műszaki és mérnöki tudományok terén valósul meg, ehhez hozzáadódnak a természettudományos együttműködések 16%-kal, azaz, az összes partnerség 40%-a STEM területen valósul meg.

Szintén a szakértőktől kapott visszajelzés, hogy mind a pályázatírás, mind a beszámoló szakaszában a pályázók hajlamosak a korábbi anyagaikat használni. Ez összhangban van azon pályázói megjegyzéssel (fókuszcsoport), mely szerint nehéz az évenkénti pályázás, nehéz ilyen időtávon „megújulni”.

A CEEPUS program összességében több és más típusú együttműködésre ad lehetőséget, mint akár az Erasmus+ program. A rövidebb mobilitások vonzerőt jelenthetnek a hallgatók esetében, hiszen sokakat visszatart a hosszabb kinn tartózkodás különböző okokból. A hálózat speciális, általuk meghatározott témákban dolgozik együtt, így informálisabban tudnak együttműködni. Tehát **alulról jövő kezdeményezésként születnek a hálózatok – de azok nem feltétlenül kapcsolódnak aktuális nemzeti vagy nemzetközi oktatáspolitikai prioritásokhoz** (pl.: innováció, STEM területek). Viszont a történelmi, kulturális, nyelvi örökségek fenntartásához mindenképp hozzájárulnak. A hálózatok többféle tevékenységet lefednek.

A hallgatók szempontjából a CEEPUS programban való részvétellel járó „kockázat” alacsony. A kreditbeszámítási adminisztráció, a kényszerű félévhalasztás kevésbé jellemző. Tehát a rövidebb – és így „kezdők” számára elérhető – mobilitási programok mindenképp a CEEPUS vonzerejét jelentik.

Kitekintés

A CEEPUS program eredményeinek önmagában történő összegzése után érdemes kitekintést tenni **más, hasonló ösztöndíjprogramok vonatkozásában**. A teljes CEEPUS program eredményeit elemző tanulmány is végigtekint különböző programokon annak érdekében, hogy megvizsgálja: amennyiben a programot 2025 után kivezetik, akkor azt hova lenne érdemes becsatornázni. A hivatkozott tanulmány az alábbi programokhoz viszonyítja a CEEPUS-t:

- ▶ Horizon 2020;
- ▶ Erasmus+;
- ▶ Marie Curie ösztöndíjak;
- ▶ COST program.

Véleményünk szerint **ezek közül egyedül az Erasmus+ programhoz történő hasonlítás lehet releváns**, a másik három nem, mivel azok nem fedik le teljesen a CEEPUS program célcsoportját, csupán az egyiket vagy a másikat, illetve némelyik nem intézményi, hanem egyéni pályázatot tesz lehetővé. Az Erasmus+ program kivételével elenyésző pozitív válasz érkezett a CEEPUS hálózati eredmények másik három programba történő becsatornázására. Továbbá egyes pályázati formákon – különösen a Horizon 2020 esetében – kifejezetten alacsonyan a magyar intézményi részvétel (koordinátori szerepkörben legalábbis), amely túlmutat a hazai felsőoktatáson, és rendszerszinten lenne szükséges további promóció, támogatás és

egyéb eszközök annak érdekében, hogy magyar pályázók induljanak és nyerjenek is projekteket.

Az Erasmus+ programmal történő összevetést a fentiekben már részleteztük a releváns részeknél, így arra külön nem térnénk ki ezen a ponton.

Ezen túl hasznosnak látjuk megvizsgálni azt, hogy bár az Erasmus+ program lefedi a jelenlegi CEEPUS pályázók körét (program- vagy partnerországként), **Európában mégis léteznek (párhuzamosan) regionális ösztöndíj alapok. Vagyis más országok hasznosnak látják az összeurópain túl kisebb régiók oktatási együttműködésének támogatását**. Ilyen ösztöndíjprogramok – a teljesség igénye nélkül – például:

- ▶ Skandináv országok felsőoktatási együttműködése. Több helyen hivatkoznak az érintett 5 ország, Norvégia, Svédország, Finnország, Dánia és Izland (továbbá a Feröer szigetek, Grönland, Åland szigetek mint autonóm régiók) együttműködésére a felsőoktatás területén. Egy jelenleg futó program van, a **Nordic Master Program***, amelynek célrendszere kifejezetten összhangban

* Forrás: oph.fi/en/programmes/nordic-master és nordicmaster.org és norden.org/en, Letöltés: 2019. 09. 11.

van a CEEPUS III. szakaszának célkitűzéseivel, mivel itt is a közös programok vannak a középpontban, bár itt mesterképzési szinten. A program 2007 óta fut, eddig 34 projektet támogattak. Itt kisebbek az együttműködések, mivel elegendő 2 különböző országból jövő felsőoktatási intézmény (1 koordinátor, 1 partner) a pályázat elindításához és a közös program kidolgozásához.

- ▶ Finnország és Oroszország között is működik ösztöndíjprogram **FIRST+^{**}** néven, amely szintén hallgatói és oktatói mobilitási cserét tesz lehetővé, hosszabb-rövidebb időtartamban.
- ▶ Szélesebb körű regionális együttműködést támogat a **Nordplus^{***}** program – mivel az a skandináv és balti országok együttműködését segíti elő. Ráadásul ezt nemcsak a felsőoktatás, hanem a köznevelés és a felnőtt tanulás területén is biztosítja. A felsőoktatás területén alap és mester szinten lehet jelentkezni, legalább három intézménynek három részt vevő országból. A projekteket intézményi szinten kell beadni, de azokba bevonhatók hallgatók, oktatók és egyetemi személyzet is. A tevékenységek tulajdonképpen egybevágnak az Erasmus+ programban elérhető pályázattípusokkal: fejlesztő projektek, intenzív kurzusok, hálózatok támogatása, közös tanulmányi programok, hallgatói és oktatói mobilitások kaphatnak támogatást. A programról készült értékelés természetesen hivatkozik az Erasmus+ programra, az azonosságokra és különbségekre. A programot koordináló munkatársak (adminisztrátorok) hasonló elemeket emelnek ki, mint amelyek a CEEPUS program mellett is el szoktak hangozni:
 - Nem versenytársként, hanem egymást kiegészítő programként tekintenek az Erasmus+ és a Nordplus programokra.
 - Hiába van erős átfedés a két program között, látják a hozzáadott értékét a Nordplus programnak is (ld. lejjebb), a program ugyanúgy hozzájárul a felsőoktatási térség nemzetköziesítéséhez.

- A Nordplus program egyszerűbb, egyfajta belépő szintként szolgál, ahonnan sokszor az Erasmus+-ba lépnek tovább a partnerségek (szélesebb partnerség és magasabb támogatás érdekében).
- A Nordplusban lehetőség van rövidebb mobilitásokra (express mobility), ami nagy népszerűségnek örvend.
- A pályázás és a beszámolási folyamat egyszerűbb a koordinátorok szerint – de a támogatás több esetben is alatta marad az Erasmus+-nak.
- Vannak olyan pályázati formák, amelyek már nem érhetők el a jelenlegi Erasmus+-ban, vagy csak külön pályázat keretében – pl. intenzív kurzusok szervezése.

Összességében a program értékelése úgy fogalmaz, hogy a két program egymást kiegészítő jellegét érdemes erősíteni.

- ▶ A Balti országok együttműködésére nem találtunk hasonlóan kidolgozott rendszert. A **Baltic Center** segíti a balti államok, továbbá az Egyesült Államok és Üzbegisztán felsőoktatási intézményei közötti együttműködést, ösztöndíjprogramokat. Továbbá vannak nyomai, hogy egyetemi szinten vagy bilaterálisan kifejezetten támogatják a három ország felsőoktatási rendszerének együttműködését ebben a régióban.
- ▶ Az **EEA és Norvég Alap** finanszírozásában megvalósult, első sorban felsőoktatási ösztöndíjprogramokat nem kell bemutatni, hiszen azt itthon épp a Tempus Közalapítvány dolgozta ki és valószínűleg meg. Ezek az együttműködések nem regionális, hanem a támogató országok által meghatározott alapokra épültek, és a három donor ország (Norvégia, Izland, Liechtenstein), illetve a támogatott országok (köztük Magyarország) közötti felsőoktatási együttműködések támogatják. A program jelentősen hozzájárult a 3 donor és Magyarország közötti mobilitások növekedéséhez, mivel ilyen irányú hallgatói programok és oktatói tanulmányutak nem tipikusak az Erasmus+ programban.
- ▶ Szintén hasonló támogatási rendszer a V4-eket (Csehország, Lengyelország, Magyarország, Szlovákia) tömörítő **Visegrád Fund (Visegrádi Alap)**. Több pályázattípusban támogatja a fenti

** Forrás: oph.fi/en/programmes/first-programme, Letöltés: 2019. 09. 11.

*** Forrás: nordplusonline.org, Letöltés: 2019. 09. 11

országok együttműködését. A pályázati lehetőségek a *grant* és a *mobility* típusokra különülnek el. A grant típusúakra intézmények pályázhatnak, az alábbiak szerint, meghatározott témákban.

- *Strategic Grant***** – az összes V4-tagállamból szükséges partnert bevonni.
- *Visegrad Grants****** – legalább 3 V4-ország együttműködése szükséges. Vagy kifejezetten határmenti együttműködéseket támogat, legalább két határos ország két határos szervezete pályázatának keretében.
- *Visegrad+ Grants****** – minimum három V4-ország és a Keleti Partnerség vagy a Nyugat-Balkán országából származó egy szervezet bevonása szükséges.

A mobility típusú pályázatok hasonlítanak leginkább a CEEPUS programra. Itt 4 pályázattípusban indulhatnak egyének és csoportok.

- *Academic Mobility* – mester- és mesterképzés utáni képzésben résztvevők és kutatók igényelhetnek ösztöndíjat, hogy a V4 régió országaiból menjenek Albánia, Örményország, Azer-

bajdzsán, Belorusszia, Bosznia-Hercegovina, Grúzia, Koszovó, Moldova, Montenegró, Észak-Macedónia, Szerbia vagy Ukrajna akkreditált felsőoktatási intézményeinek valamelyikébe tanulni. Illetve ezen országokból is érkezhetnek a V4-ekhez hasonló céllal. A mobilitás 1-2, de akár 4 szemeszteres is lehet, tehát a teljes képzési időszakot lefedheti.

- *Visual and Sound Arts* – V4-ből érkező, kifejezetten művészek és kulturális területen dolgozók tölthetnek el 3 hónapot valamely visegrádi országban.
- *Performing Arts* – szintén V4-állampolgár, a színház és táncművészetben tevékenykedő művészek és művészeti csoportok, társulatok számára kínál pályázati, tanulási lehetőséget, a visegrádi országok egyikébe.
- *Literature and Journalism* – tehetséges íróknak és újságíróknak szóló pályázati lehetőség meghatározott egyetemek és intézmények között, akik a 4 országból fogadnak egy-egy író, aki a munkáján dolgozik, de részt vesz a fogadó által szervezett eseményeken is, közreműködik azokban.

A CEEPUS programban részt vevő felsőoktatási intézmények közül többen a Visegrád Fund keretében folytatják a hálózati munkájukat (kérdőív, 3 válasz).

**** Prioritásterületek: a Brexit politikai, társadalmi és gazdasági aspektusaira irányuló projektek megvalósítása / Vállalkozóbarát környezet, az intelligens ipar és az innovációk támogatása / V4 régió visegrádi együttműködésének tudatosítására irányuló projektek megvalósítása.

***** Prioritásterületek: Kultúra és közös identitás / Oktatás és kapacitásépítés / Innováció és K+F vállalkozás / Demokratikus értékek és a média / A közpolitikai döntéshozatal hatékonyságának javítása a regionális kontextusban / Regionális fejlesztés, környezet és turizmus / A befogadó társadalom és a szolidaritás megerősítése a régióban.

***** Prioritásterületek: Kultúra és közös identitás / Oktatás és kapacitásépítés / Innováció és K+F vállalkozás / Demokratikus értékek és a média / A közpolitikai döntéshozatal hatékonyságának javítása a regionális kontextusban / Regionális fejlesztés, környezet és turizmus / A befogadó társadalom és a szolidaritás megerősítése a régióban.

Konklúzió

A dokumentumelemzés, a statisztikák összegzése és a különböző kvalitatív módszerek alkalmazása alapján rengeteg információ gyűlt össze a CEEPUS program értékeléséhez. Számos érv sorakozott fel a CEEPUS program mellett, miközben kirajzolódnak azon elemek is, amelyek sürgősen fejlesztésre szorulnak azért, hogy a program ne veszítse el a vonzerejét.

A CEEPUS program mellett szóló érvek

1. A CEEPUS program **jó kiindulópont** egy, a nemzetközi együttműködések terén kevésbé tapasztalt kar, tanszék, koordinátor, de akár hallgató számára is.

A program támogatja kevésbé tapasztalt (különösen az Erasmus+ programban még nem vagy partnerorszádként részt vevő) felsőoktatási intézmények nemzetköziesítését úgy, hogy a partnerországok a közép-kelet-európai államoktól tanulhatnak, ami további kapcsolatokat is hozhat magával, illetve kedvezőbb pozíciót teremt ezen közép-kelet-európai államoknak a nyugat-európaiak „ellenében”.

Az együttműködések tapasztalatai, illetve maguk az együttműködések később hozzájárulhatnak nagyobb volumenű mobilitásokhoz (Erasmus+) és/vagy fejlesztő, kutatási programokhoz

(Horizon 2020)*. Ezt támasztja alá, hogy bizonyos hálózatok más programokban is folytatják az együttműködést.

Míg itthon egyfajta ösztöndíj „bőség” tapasztalható a felsőoktatásban, miközben a hallgatói létszám csökken, addig ez a bőség nem feltétlenül jellemző a többi CEEPUS-országban, különösen a nyugat-balkáni régióban. Ezen országok számára a CEEPUS program egyfajta felkészülésként szolgálhat a későbbi (európai uniós / Erasmus+ program) csatlakozásra. A magyar felsőoktatási intézmények számára is előnyös, hogy van egy kifejezetten ezt a régiót támogató külön program.

2. A **regionális együttműködés** – mint előny – hangsúlyozása minden fórumon visszaigazolást nyert a magyar pályázók, szakértők és az iroda részéről is. Ezt nevezték meg a program egyik fő vonzerejének. Bár itt annyiban ellentmondás tapasztalható, hogy a mobilitási számok elsősorban azon országokban magasak, amelyek az Erasmus+ programban is elérhetőek – az adminisztrációs és egyéb problémák megnehezítik a többi országba történő mobilitásokat.

* Forrás: Small Programme with Big Impact – Slovenian EXPERIENCE with the CEEPUS Programme, CMEPIUS, 2019

- Éppen a regionális jelleg ellensúlyozhatja a tipikusan népszerű célszágokba irányuló mobilitásokat az ebben a tágabb kontextusban kevésbé népszerűnek számító országokba biztosított tanulási lehetőségekkel.
- Kérdés, hogy fenntarthatók és fejleszthetők-e a nyugat-balkáni felsőoktatási kapcsolatok CEEPUS nélkül? A nyugat-balkáni államok későbbi EU-s csatlakozásához kapcsolódóan ez egy fontos kérdés. Magyarország (és a többi CEEPUS-tagország) versenyelőnybe kerülhet vagy előnyösebb helyzetet biztosíthat magának a balkáni országok uniós (elő)csatlakozásakor a program segítségével.
- Az „egységes” Európa valójában több regionális, gazdasági, történelmi vagy más hagyományok útján egybeforrott országcsoportok összessége. Hagyományosan fontos a német-francia együttműködés, a balti államok igyekeznek megőrizni integritásukat, a skandinávoknak van saját régiós együttműködésük, a Visegrádi Négyek igyekeznek regionális pozíciójukat erősíteni, stb. – ez mind abba az irányba mutat, hogy a „nagy” Európán belül fontos a kisebb régiók szerepe.
- A Duna Stratégia kapcsolódó célkitűzései közül kettőhöz is hozzájárul a program:
Jólét megerősítése: tudásalapú társadalom kialakítása/vállalatok versenyképességének támogatása / emberekbe és képességekbe történő befektetés.
A régió megerősítése
 A Duna Stratégia maga szolgálhat egy erősebb együttműködési keretként.
- **A CEEPUS program** régiós jellege kapcsán ki kell hangsúlyozni, hogy az egyszerre több kisebb régiót tud lefedni, így **egy makroszintű regionális programról beszélhetünk**. Hiszen magába foglalja a V4-eket, a volt Jugoszláv államokat, a szláv államokat – ezek önmagukban is külön régiót képviselnek, képviselhetnének. Vagyis egy magas szintű, összetett regionális együttműködést képvisel a CEEPUS az oktatás területén, amelyben vannak még kiaknázásra váró lehetőségek.

3. Szakmai együttműködés a tanszékek / karok között. Az Erasmus+ programmal összehasonlítva a CEEPUS program kifejezetten alulról jövő, a hálózatban összekapcsolódó karok szakmai érdeklődésére alapozott, fejlesztő célú együttműködés, melynek csupán egyik „terméke” a hallgatói és oktatói mobilitás. A tematikus hálózat együttműködései sokoldalúak, különböző eredmények készülnek egy-egy ilyen hálózaton belül – amelynek jelen szakaszban a közös programok állnak a középpontjában. **Ez túlmutat az Erasmus+ programban jellemző bilaterális együttműködéseken, ahol elsősorban a mobilitás a „termék”.**

4. A program nagyon flexibilis és bizonyos tekintetben teljesen egyedülálló lehetőségeket biztosít. A hallgatói ösztöndíjak rugalmasabbak az időtáv tekintetében: nem szükséges teljes féléves áthallgatás, lehetőség van akár egyhónapos kinn tartózkodásra (miközben az ECTS alkalmazását, azaz a kreditszerzést és -beszámítást előírja) vagy akár csoportos hallgatói szakmai kirándulásra is, amely egyedülálló.

Hasonlóan unikális lehetőség a freemover ösztöndíj, ennek keretében az oktatók vagy hallgatók a programon belül, a megmaradó hónapok terhére valósíthatnak meg mobilitást. Ezzel tulajdonképpen a program hatékonysága növelhető, a fel nem használt keretek lekötethetők, ami win-win helyzet mind a felsőoktatási intézmény, mind pedig a szabadon mozgó hallgató vagy oktató számára.

5. A különböző országok valutájának árfolyamingadozásából származó hatást a program nagyrészt kiküszöböli azzal, hogy a költségeket mindig ott fizetik, ahol azok felmerülnek. Vagyis ez az Erasmus+ programhoz képest „fordított” finanszírozás (nem a kimenők, hanem a bejövők költségeire adnak helyi valutában támogatást, az utazást pedig a kiinduló országban finanszírozzák, ahol ezt támogatni tudja a nemzeti iroda) praktikus a CEEPUS-országok körében, ahol kevés közös valutát lehet találni. Nincs központi költségvetés (a bécsi központi iroda működtetésén kívül), az egyes országok között nincsenek a programhoz kapcsolódó pénzügyi tranzakciók.

Mi a CEEPUS program egyedi termékazonosítója (*unique selling point*)?

A központi iroda által készített tanulmány hangsúlyosan vizsgálja ezt a kérdést, véleményük szerint elveszett ez az egyediség a többi ösztöndíjprogrammal való versenyben. Az egyediséget ők a felsőoktatási együttműködési lehetőségben és a regionalitásban látják – véleményük szerint ez elveszett az Erasmus+ programmal folyó versenyben, és hogy ott egyre több a teljes körűen bevont ország (akik korábban csak a CEEPUS-ban voltak elérhetőek).

A magyar megkérdezettek azonban másként látják ezt, válaszaik összecsengenek e tekintetben és az egyes célcsoportok nagyjából azonos témákat azonosítottak:

- regionalitás Közép- és Dél-Európa vonatkozásában: a földrajzi közelségen túl egy történelmi, kulturális és nyelvi közösség;
- rövidebb mobilitások, tevékenységhez, célokhoz jobban igazítható tevékenységek. Ez sokféle együttműködést és különböző témák feldolgozását teszi lehetővé;
- történelmi kapcsolódás, a kisebb nyelvek érvényesülése, nyelvi sokszínűség;
- a CEEPUS iroda a szakmai együttműködést, a tartalomfejlesztést és a multilaterális együttműködések emeltek ki – a programban a mobilitások a közös minimumok, de ezen túl van lehetőség fejlesztő munkára, ami más-más külön pályázattípus lenne.

Ezek a hívószavak részben összecsengenek a horvát CEEPUS iroda által készített kérdőív válaszaival. Ott az egyszerűséget, rugalmasságot, rövid távú mobilitásokat, a sokszínű tevékenységeket, a freemover lehetőséget és az ösztöndíjak mértékét emelték ki. Szemben a magyar válaszokkal, a horvát koordinátorok a regionalitást korlátozó tényezőként élik meg.

A CEEPUS program fejleszthető elemei

Bár a program negyedszázada elérhető, **a fejlesztés tekintetében ezt az időszakot sajnos nem használta ki kellőképpen.** Több olyan pont azonosítható, ahol **a CEEPUS programot nemcsak szükséges, hanem muszáj fejleszteni, amennyiben szeretne versenyben maradni** a nemzetközi ösztöndíjak és együttműködések között. Itt meg kell különböztetnünk azon elemeket, amelyekre a magyar irodának van közvetlen ráhatása, illetve azokat, amelyeket központi irányítással – vagy ennek hiányában alulról jövő kezdeményezésként – több CEEPUS-ország jó gyakorlatának bemutatásával lehet elindítani.

Fejlesztési pontok, amelyekre a magyar irodának van befolyása:

1. Megkülönböztető jelleg azonosítása és kommunikációja.

A Központi CEEPUS Iroda által megrendelt tanulmány úgy fogalmaz, hogy a CEEPUS program elvesztette az egyedi termék-tulajdonságát (*unique selling point*). Hiszen több és szélesebb körű ösztöndíjprogram érhető már el, elsősorban az Erasmus+ program, ami mostanra kiterjed a balkáni országokra is, bár partnerországi státuszban. A megkérdezettek továbbra is **látják a regionalitásban rejlő egyediséget, azonban ez elvész a versenyben**, a nyugati tudástranszfer vonzóbb lehet a résztvevők számára. Szükséges átgondolni, és hangsúlyozottan kiemelni, hogy a CEEPUS program regionalitása milyen kézzelfogható előnnyel jár a résztvevők számára.

Bár a „nagy testvér”, az Erasmus+ ösztöndíjprogram, könnyebben és nagyobb kerettel érhető el, érdemes azokat a pontokat megvizsgálni, hogy a CEEPUS hol tud többet és mást nyújtani, mint az Erasmus+. A bilaterális helyett multilaterális együttműködések, a mobilitáson túl a szakmai fejlesztés, a nem uniós tagállamok könnyebb bevonása többek között ilyen szempont lehet.

Kérdés, hogy a CEEPUS program mennyire tud brandként funkcionálni – és milyen jelzők tapadnak most ehhez a brandhez? Jelen tanulmány keretein ezen kérdés vizsgálata túlmutat – de hasonlóan az Erasmus+ programhoz, illetve más regionális európai ösztöndíjprogramokhoz, érdemes a program ismertetésére többet áldozni és/vagy hatékonyabb módszereket alkalmazni. Európában több hasonló program működik, nagyrészt az Erasmus+ program célkitűzéseivel, tevékenységeivel átfedésben. Érdemes lenne ezek működését mélyebben tanulmányozni (pl.: Nordplus), a dilemmákat az érintettekkel megvitatni akár tanulmányút, akár egy szélesebb körű diskurzus keretében. Összességében tudatos(abb) márképítésre van szükség.

2. Célkitűzések rögzítése, láthatóvá tétele. A költségvetéssel és a hónapkvótákkal az ország kijelöli a CEEPUS program irányát, de követhető és számonkérhető indikátorokat, amellyel a program sikeressége itthon mérhető, nem alkalmaz, vagy legalábbis nem tudunk róla. **Kérdés, hogy a CEEPUS programot a hazai iroda stratégiai eszköznek tekinti-e az Európai Felsőoktatási Térség megteremtéséért folytatott munkában, és ha igen, milyen fejlesztési célokat rögzít?**

3. Modern, felhasználóbarát és megbízható adatbázis(ok). Az adatok megbízhatósága és hozzáférhetősége sajnos nem teljesül. A bécsi CEEPUS iroda működteti a központi adatbázist, de abból mérsékelten lehet adatokat kinyerni (még a saját ország vonatkozásában is), vagyis a hozzáférés korlátozott. Az adatbázis nem nyújt teljes áttekintést a program 25 évére, csupán a 2005/06 tanévtől érhetőek el a hálózati adatok. A jelenlegi digitalizáltság mellett ez nem felhasználóbarát, az elemzéseket nem kellően támogató háttérrendszerre utal, amely modernizálásra szorul. Ezen túl az elérhető adatok köre korlátozott és hiányzik a szükséges rendszerezettség, például:

a. Hasznos információval szolgálna a hallgatói mobilitások esetén azok szintjének – alap, mester, doktori – regisztrálása.

b. Az átláthatóságot és az adatok kezelését egyszerűsítene a rendszerben (akár a hazai, akár a központi) minél több rögzített adat, legördülő menü alkalmazása. Így kikerülhető lenne, hogy ugyanazon felsőoktatási intézmény eltérő neveken szerepeljen az adatbázisban, ezzel nehezítve az adatok összesítését. Vagy a tudományterületek klasszifikálása szintén hasznos háttérinformációként szolgálna, szabadszavas beírás helyett.

4. Minőségbiztosítás, a PDCA (plan-do-check-act) ciklus alkalmazása.** A kérdőív válaszai alapján alacsony a különböző minőségbiztosítási eszközök alkalmazása vagy legalábbis tudatos használata. Érdemes megvizsgálni, hogy más szervezetek vagy az adott felsőoktatási intézmény más egységei vajon milyen (tervezési, értékelési, nyomonkövetési, fejlesztési) eszközöket alkalmaznak, vagy vannak-e nemzetközi jó gyakorlatok a CEEPUS programon belül.

Az Erasmus+ program kapcsán kidolgozott minőségi szten-derdek szintén igazodási pontot jelenthetnek, nem feltétlenül szükséges és hatékony teljesen új folyamatok alkalmazása.

A minőséget növelő eszközök alkalmazása **azonban nem történhet meg ellentételezés nélkül – ehhez szükség van az adminisztráció, a szervezés anyagi támogatására.** Amennyiben erre még sincs keret, úgy azt szükséges megvizsgálni, hogy az Erasmus+-ban bejáratott intézményi folyamatok közül melyek alkalmazhatók minimális költséggel, vagy költségigény nélkül a CEEPUS-ban.

5. Hazai elköteleződés a program célkitűzései mellett. A megbízható, stabil működéshez kiszámítható állami támogatásra van szükség itthon. A tanulmánynak nem volt feladata, illetve

** Magyarul: tervezés – cselekvés – ellenőrzés – beavatkozás. Ismétlődő, négylépéses menedzsmentmódszer, amelyet a termékek és folyamatok kontrolljára és folyamatos fejlesztésére használnak (*forrás*: Wikipédia).

a rendelkezésre álló idő és egyéb keretek nem tették lehetővé annak vizsgálatát, hogy a 2010/11-es tanévben szignifikánsan lecsökkentett keretek (550 hónapról 315 hónapra) mennyire vették vissza a CEEPUS program iránti érdeklődést és bizalmat. Ez a csökkentés összesen 5 tanéven keresztül állt fent, amikor nem vagy elenyésző mértékben növekedett a program.

Bár a gazdasági válság magyarázatul szolgál ezen csökkentés mögött, érdemes az Európai Bizottság, illetve az OECD*** álláspontját követni, amely válság idején igyekezett az oktatásra mint jövőbeli befektetésre tekinteni.

Emellett érdemes azt a trendet is szem előtt tartani, hogy a hálózatok partnereinek száma növekszik. A növekedésnek csak a partnerség szabhat határt, szabályok ezt nem korlátozzák. Viszont ez azzal járhat, hogy ugyanaz a pénzügyi keret több partner között oszlik meg, amely így elaprózódik és kevésbé lesz motiváló a részt vevő felsőoktatási intézmények számára.

6. A célcsoport elérése. Kimondhatjuk, hogy a program itthon a célcsoportnak csak egy részét tudja elérni. Jelen tanulmánynak nem feladata a nem pályázó intézmények indokait feltérképezni, de ez a program fennmaradása (vagy akár 2025-ig futó időszaka) esetén egy további vizsgálatra érdemes terület. Különösen abban az esetben, ha a felsőoktatási intézmény rendelkezik partneri kapcsolattal CEEPUS-országbeli intézménnyel, de a programban nem pályázik.

7. Visszalépések, lemondások okai. Hasonlóan vizsgálatra érdemes a különböző okokból meghiúsult mobilitási pályázatok okait mélyebben felderíteni, hiszen azok átlagos értéke jelenleg 12,8%, de voltak évek, amikor ez 25-36% között mozgott. A fókuszcsoportos beszélgetésen elhangzottak szerint az ösztön-

díjak és az adminisztrációs kötelezettségek állnak elsősorban a visszamondások háttérében. További vizsgálattal azonosíthatóvá válnak azok a pontok, amelyeken az iroda tud segíteni annak érdekében, hogy csökkenjen a visszamondások aránya.

A CEEPUS program kapcsán a Miniszterek Tanácsa, a Joint Committee of Ministers a döntéshozó szerv, tehát a program igen magasan beágyazott az oktatáspolitikába, az oktatási döntéshozók közvetlenül rálátnak a program működésére, eredményeire. Ezt a magas beágyazottságot érdemes a fejlesztési lépések érdekében mozgósítani.

A lobbierőt alátámasztja, hogy a magyar kvóták száma magas a programban, így itthon is érződik a program iránti elköteleződés, illetve teljes programszinten is hiteles tud lenni a fejlesztési igények képviselője.

Ahogy jeleztük, **több olyan fejlesztési pont azonosítható, amely túlmutat a hazai iroda döntési kompetenciáján**, ahhoz központi fejlesztésre van szükség. Itt bizonyosan az látszik, hogy a programban a 25 év alatt a minőségbiztosítás és a CEEPUS mint brand kialakítása érdekében bizonyos lépésekről nem született döntés. Cserébe az országok nagy megvalósítási szabadságot kaptak, azonban az látszik, hogy ez a sajátosság a többi ösztöndíjprogram megjelenésével, átalakításával inkább hátrányt, mint előnyt jelent.

A. Célkitűzések, stratégiai szemlélet. Bár a program a közép-európai felsőoktatási térség fejlesztéséhez kíván hozzájárulni, elsősorban közös (PhD) programok fejlesztésével, ezek pontosítása, indikátorral mérhetővé tétele elmarad akár a program egésze, akár az egyes országok vonatkozásában. Szükséges lenne a CEEPUS program stratégiai célkitűzéseinek frissítése a megváltozott felsőoktatási térség és elérhető programok figyelembevételével.

*** oecd.org/education/investineducationtobeatrecessionboostearnings.htm

A tervezhetőséget és a stratégiai szemléletet a részt vevő felsőoktatási intézmények részéről a több évre szóló hálózati támogatás segíthetné elő.

B. Vissza a gyökerekhez – az Európai Felsőoktatási Térség kialakítása.

A visszajelzések alapján az egyes országok eltérő adminisztrációt támasztanak a beutazó résztvevők felé – akár rendkívül bürokratikus elemeket kérve, amelyek aránytalanak tünnek az utazás időtartamához és/vagy a kapott ösztöndíj mértékéhez képest. Vagyis a mobilitás megkönnyítése még akár az Erasmus+ programországok (Horvátország, Szerbia) esetében sem működik gördülékenyen – a balkáni országok esetében pedig magyarázat lehet az alacsony mobilitási számokra. Ennek indoka lehet, hogy itt a bejövő mobilitásokat finanszírozzák közvetlenül saját keretből, így jobban ellenőrzik, hogy ki kapja a támogatást. **Viszont a CEEPUS program sikerességének a kulcsa, és a regionalitás mint vonzerő megőrzésének a záloga, ha minél hamarabb leépítik ezeket a mobilitást gátló adminisztrációs (túlzó) szabályokat,** és erre vonatkozóan is közös elvárásokat rögzítenek.

Hasonló **áttekintést kíván az ösztöndíjak rendszere.** Bár a költségvetési keret az egyes tagországok döntési jogköre, a program vonzerejének megtartása, növelése érdekében szükség van azok emelésére, hogy reális támogatást nyújtson az odautazóknak. **Az alacsony kvóták és ösztöndíjak épp a program közép-európaiságának kiaknázását akadályozzák** – a mobilitás a balkáni országokban a legalacsonyabb, ezek az új tagállamok az alacsony büdzsé miatt kevésbé tudtak felkerülni a CEEPUS térképére, miközben épp nekik lenne szükségük a legnagyobb támogatásra.

A kreditbeszámítás továbbra is kritikus pont, az adminisztráció szintjén megoldott, de a valóságban továbbra is döcög. Ebből az látszik, hogy az első szakaszt a program túl gyorsan ugrotta át, és szükség lenne az alapokhoz való visszatérésre. Minőségi elvárásként a feltételek megteremtését az országokon erősebb-

ben számon kellene kérni, illetve jobban kellene őket ebben támogatni.

C. Fókusztema kijelölése az oktatás modernizációjára és a közép-európai oktatási prioritások mentén.

A CEEPUS program jelenlegi, III. szakaszában a közös PhD-programok és a Duna Stratégián belüli együttműködés áll. Kérdés, hogy szükség van-e ennél markánsabb, az oktatás modernizációjára és/vagy az innovációra és/vagy más oktatási prioritásra (pl.: STEM-tárgyak népszerűsítése, vállalkozószellem fejlesztése, digitális készségek, munkaerőpiacon elvárt készségek stb.) helyezni a hangsúlyt a XXI. századi felsőoktatásban. Kérdés továbbá az is, hogy milyen mértékben szükséges ezen fókuszterület(ek) közös definiálása?

D. Minőségbiztosítás, a PDCA ciklus alkalmazása.

A CEEPUS program versenyképessége érdekében szükséges az országokon átívelő minőségi minimumok rögzítése. Ez történhet az Erasmus+ programban alkalmazott eljárások átvételével, vagy saját szabályok meghatározásával. De mostanra az látszik, hogy az országok szabadsága a program menedzselése tekintetében nem segíti elő kellőképpen a minőség növekedését. Így nagy a veszélye annak, hogy a CEEPUS lemarad más ösztöndíjprogramokhoz képest, annak ellenére, hogy több ponton előnyösebb feltételeket, tevékenységeket kínál a régióban, mint más programok. Érdemes az egyes országoknál alkalmazott programmenedzselési jó gyakorlatokat összegyűjteni, és a bevált gyakorlatok segítségével meghatározni a közös minimumot.

E. Esélyegyenlőség biztosítása.

A CEEPUS által támogatott hálózatok sokszor több évre, akár évtizedes együttműködésre tekintenek vissza. A rendelkezésre álló költségvetési keret azonban limitált, így a tapasztalt, sok eredményt felmutató hálózatokkal szemben a kisebb, a programban új hálózatok kevésbé tudnak eredményesen szerepelni. Emiatt szükség van az újak bekapcsolódását lehetővé tevő átfogó és átlátható döntési mechanizmus kialakítására.

F. Modern, felhasználóbarát és megbízható adatbázis(ok).

A bécsi CEEPUS iroda működteti a központi adatbázist, de abból mérsékelten lehet adatokat kinyerni (még a saját ország vonatkozásában is), vagyis a hozzáférés korlátozott. Az adatbázis nem nyújt teljes áttekintést a program 25 évére, csupán a 2005/06 tanévtől érhetőek el a hálózati adatok. A jelenlegi digitalizáltság mellett ez nem felhasználóbarát, az elemzéseket nem kellően támogató háttérrendszerre utal, amely modernizálásra szorul.

G. Szükségletelemzés új célcsoportok vonatkozásában. A CEEPUS

program – más ösztöndíjlehetőségekkel összehasonlítva – két ponton is versenyhátrányba kerül: a hálózatok sikeres megvalósításában tevékenykedő személyzet számára nem biztosít mobilitási keretet, továbbá a szervezésre nem ad támogatást. Vagyis itt komoly veszteség éri a részt vevő egyetemeket, ezen tevékenységeiket nem, vagy csak más forrásból tudják finanszírozni, amely újfent más ösztöndíjprogramok malmára hajtja a vizet.

Továbbá a hallgatói mobilitás elsősorban tanulmányi célú ki- és beutazást jelent, a programban azonban lehetőség van / lenne gyakorlat teljesítésére is. Ez elsősorban a fogadó felsőoktatási intézmény keretein belül valósul meg – kérdés azonban, hogy azon kívül mennyire lennének megvalósíthatóak szakmai gyakorlatok. Ez magával vonná a munka világának, a cégeknek és a civil szervezeteknek az erősebb bevonását. Erre most is van lehetőség ún. társult tagként (silent partner), azonban a fókusz-csoportos beszélgetés alapján ez elsősorban az egyetem meglévő duális kapcsolatait mentén alakul, kevésbé köthető a CEEPUS programhoz – ezt az aspektust nem emelték ki a résztvevők.

A magyar CEEPUS iroda a Tempus Közalapítvány égisze alatt több más felsőoktatási ösztöndíjprogramra és azok működésére rálát. Ez a kivételes helyzet lehetőséget teremt arra, hogy jó gyakorlatokat átvegyen irodán belül, illetve terjesszen, megosszon a partnerországok között, ezzel egyfajta aktív, fejlesztő szerepet vállalva.

Mellékletek

1. sz. melléklet: **Kérdőív a CEEPUS hálózati koordinátorok számára**

Bevezetés

Tisztelt CEEPUS Hálózati Koordinátor!

A CEEPUS program a 2018/2019-es tanévben ünnepelte alapításának 25. évfordulóját. Ezen évfordulóhoz kapcsolódóan a nemzeti iroda feladatait ellátó Tempus Közalapítvány egy összegző tanulmányt készített. A tanulmány célja kettős:

- Áttekinteni, összegezni az eredményeket. Azonosítani a pozitív és a fejlesztendő elemeket egyaránt, fejlesztési irányokat kijelölni.
- A CEEPUS programmal kapcsolatos hazai stratégiai döntések előkészítése, a tényalapú döntéshozatal segítése.

A tanulmányt az Expanzió Humán Tanácsadó Kft. munkatársai végzik, az alábbi négy módszer segítségével:

1. adatelemzés, statisztikai kimutatások készítése
2. dokumentumelemzés
3. kérdőív a koordinátorok számára
4. fókuszcsoporthoz interjú koordinátorok, szakértők, munkatársak számára

Jelenleg a 3. szakasznál, vagyis a kérdőívnél tart a tanulmány elkészítésének folyamata. A kérdőívet a CEEPUS programban jártas kollégák

(hálózati koordinátorok) számára küldjük el azzal a céllal, hogy gyakorlati információt nyerjünk a program jelenlegi működése és jövőbeli lehetséges fejlesztése kapcsán.

Különösen fontosnak tartjuk, hogy megismerjük az Önök véleményét, hiszen célunk, hogy a programot úgy fejlesszük tovább, hogy az a felhasználók, azaz az Önök igényeinek is minél inkább megfeleljen. Ezért kérjük, hogy szánjon időt a kitöltésre.

A kérdőívet csak kutatási célra használjuk fel, a megadott neveket, adatokat nem szerepeltetjük külön a tanulmányban. A kérdőív kapcsán elképzelhető, hogy egyes intézményeket, koordinátorokat írásban vagy telefonon is megkeresünk további információ kérése céljából.

A kérdőív kitöltése kb. 20 percet vesz igénybe.

Kérjük, hogy a kérdőívet lehetőleg 2019. szeptember 29. 23:59-ig töltsse ki.

Segítségét előre is köszönjük!

Azonosítás

Név:

Intézmény:

Szervezeti egység (kar/tanszék):

Mióta dolgozik CEEPUS koordinátorként

(év, legördülő menü: 1995, 1996, 1997, 2018, 2019)

Eredmények

7. Kérjük, jelölje az alábbi táblázatban, hogy a CEEPUS program egyes célcsoportjai Ön szerint miért választják a CEEPUS program lehetőségeit mobilitási tevékenységük megvalósítására? Kérjük, oszloponként (célcsoportonként) jelölje be a legfontosabb hármat!

	Kiutazó magyar hallgatók	Beutazó külföldi hallgatók	Kiutazó magyar oktatók	Beutazó külföldi oktatók
Érdeklő öt a hálózat témája				
Magas ösztöndíjat nyerhet el				
Érdeklő öt a fogadó ország/ Magyarország				
Nem pályázott sikeresen Erasmus+ ösztöndíjra				
A rövidebb időtartamú mobilitási lehetőségek miatt				
Közös kutatási tevékenységek, közös doktori programok lehetősége				
Ezt ajánlották neki elsőként				
Egyéb, éspedig:				

2. Most a kiutazó magyar hallgatókról, oktatókról kérdezzük. Ön szerint a magyar kiutazók főként milyen készségekkel, kompetenciákkal gazdagodnak a CEEPUS program eredményeképpen? Kérjük, jelölje az Ön szerint három legfontosabb területet!

	Kiutazó oktatók	Kiutazó hallgatók
Szakmai ismeretek terén fejlődnek		
Szakmai gyakorlatuk fejlődik, szakmai projekteken vesznek részt		
Javul a nyelvtudásuk		
Interkulturális kompetenciákhoz jutnak		
Új tanulási/oktatási módszereket tanulnak		
Megismerik más országok felsőoktatását		
Új emberi kapcsolatokat létesítenek		
Emelkedik motivációs szintjük		
Egyéb, éspedig...		

3. Kérjük, jelölje, hogy mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Kérjük, adjon pontszámot 1-től 5-ig, ahol 1: egyáltalán nem értek egyet, 5: teljes mértékben egyetértek!

	1	2	3	4	5
A CEEPUS program nagymértékben hozzájárul a hazai felsőoktatás nemzetköziesítéséhez					
A CEEPUS program nagyban hozzájárul a hazai tudományos élet nemzetközi elismertségének növekedéséhez (publikációk, tananyagok, hivatkozások stb.)					
A CEEPUS program regionális jellege inkább előny, mint hátrány					
A CEEPUS program III. szakaszának témája (kutatási tevékenységek, közös doktori programok) vonzerő a résztvevők számára					

4. Ön szerint melyek a CEEPUS program legfontosabb eredményei a magyar felsőoktatás szempontjából? Kérjük, jelölje az alábbiakban, hogy a megemlített területek mennyire fontosak! Használja a korábbi 1-5 pontozást. Ha kiegészítené a felsorolást, új sor hozzáadásával teheti meg.

	1	2	3	4	5
Intézményközi hálózatok sikeres működtetése					
Hallgatók ismereteinek bővülése					
Hallgatói készségek fejlődése					
Oktatók ismereteinek bővülése					
Oktatói készségek fejlődése					
Közös tananyagok létrejötte					
Közös kutatások folytatása					
Hazai tantervek bővülése, modernizációja					
Rövid idejű mobilitások megszervezése					
Közös rendezvények sikeres lebonyolítása					
Közös publikációk létrejötte					
Közös diplomák kiadása					
Bizalomépítés a résztvevők között					
Egyéb 1:					
Egyéb 2:					
Egyéb 3:					

5. A program III. szakaszában a fókusz a közös programokon, képzéseken van. Az Önök hálózatában jött létre kutatási tevékenység, közös doktori program és/vagy közös diploma program?

- ▶ igen
- ▶ nem
- ▶ nem tudom

6. Készült-e bármilyen összegzés az adott karon/tanszéken a megvalósult CEEPUS program(ok) eredményeiről, hatásáról?

- ▶ igen, éspedig az alábbiakról...
- ▶ nem
- ▶ nem tudom

7. Van-e tudomása arról, hogy egy CEEPUS hálózat eredményei valamilyen formában beágyazódtak egy másik együttműködésbe, programba (pl.: Erasmus+, Horizon2020)?

- ▶ igen, Horizon 2020 projektbe
- ▶ igen, Erasmus+ projektbe
- ▶ igen, Interreg együttműködésbe
- ▶ igen, Marie Curie ösztöndíjba
- ▶ igen, COST programba (European Cooperation in Science and Technology)
- ▶ igen, hazai fejlesztési programba (pl.: TÁMOP, EFOP)
- ▶ igen, intézményen belül folyó programba
- ▶ igen, egyéb program, éspedig...
- ▶ nem tudom

8. Ön szerint mi a CEEPUS program előnye más nemzetközi ösztöndíj és együttműködési programokhoz képest (pl.: Erasmus+, Campus Mundi)

- ▶ regionális jelleg
- ▶ más ösztöndíjprogramokban kevésbé elérhető partnerországokkal való együttműködés
- ▶ kisebb volumen, ezért emberközelibb
- ▶ rövidebb mobilitási lehetőségek

- ▶ rugalmasabb a rendszer
- ▶ freemover lehetőség
- ▶ egyszerűbb szabályok
- ▶ közös kutatási tevékenységek, közös doktori programok lehetősége
- ▶ egyéb, éspedig:

9. Készült-e olyan termék vagy a hálózatnak köszönhetően olyan közép-, és/vagy hosszabb távú eredmény (outcome), amely hatást generált a hálózatra vagy akár túlmutatva azon másokat is elért? Kérjük, mutassa ezt be röviden.

Működés

10. A CEEPUS program kapcsán Ön mint hálózati koordinátor, hány emberrel működik együtt intézményében, a hálózatban vállalt célkitűzések megvalósítása érdekében?

- ▶ egyedül dolgozom rajta
- ▶ kevesebb mint 5 fő
- ▶ 6-10 fő
- ▶ nem tudom

11. Tapasztalatai alapján mekkora hálózatot (binnen lévő partnerek száma) tartanak hatékonyak?

- ▶ 4-5 partner
- ▶ 6-10 partner
- ▶ 11-15 partner
- ▶ 16-20 partner
- ▶ 21-25 partner
- ▶ 26-30 partner
- ▶ 30+ partner

12. Kérjük, az alábbiakban jelölje, hogy működtetik-e az alábbi folyamatokat a CEEPUS-hálózatuk együttműködéseiben. Amennyiben tudja, kérjük, fejtse ki röviden, hogy milyen folyamat működik az Ön által koordinált hálózat(ok)ban!

	igen, éspedig: ...	nem	nem tudom
Van-e belső értékelés (mobilitás / projekt / együttműködés szintjén) a CEEPUS hálózatokban?			
Működtetnek nyomonkövetési folyamatokat a CEEPUS hálózatokban?			
Alkalmazznak-e más minőségbiztosítási eszközt a CEEPUS hálózat működése során?			

A CEEPUS program jövője

13. Kérjük, jelölje az alábbi táblázatban, hogy az Ön által koordinált hálózat(ok)ban az egyes CEEPUS által támogatott tevékenységek milyen helyzetben vannak.

	Fejleszteni kell	Jól működik, de van benne potenciál	Teljesen kihasznált, nem fejleszhető tovább
hallgatók teljes szemeszterre szóló tanulmányi mobilitása (S)			
hallgatók rövid távú mobilitása szakdolgozathoz, diplomamunkához, disszertációhoz való kutatás céljából (ST)			
oktatói mobilitás oktatási tevékenység céljából (T)			
csoportos hallgatói szakmai tanulmányút (STE)			

13. folytatás

	Fejleszteni kell	Jól működik, de van benne potenciál	Teljesen kihasznált, nem fejleszhető tovább
freemover – hallgató			
freemover – oktató			
Speciális kurzusok			

14. Milyen irányba lenne célszerű fejleszteni a programot a 2025 utáni IV. szakaszban? (Jelölje be a 3 legfontosabbat).

- ▶ újabb országok bevonása Európán belül
- ▶ újabb országok bevonása Európán kívül
- ▶ dinamikusabban növekvő hónap keret évente
- ▶ pályázás helyett automatikusabb „igénylés” az Erasmus+ programhoz hasonlóan
- ▶ új pályázattípusok (pl.: KA2 típusú stratégiai partnerségek) lehetővé tétele
- ▶ további rövidebb mobilitási lehetőségek biztosítása
- ▶ újfajta mobilitási lehetőségek
- ▶ új célcsoportok bevonása (pl.: személyzet, végzett hallgatók, stb.)
- ▶ összevonni más regionális pályázati lehetőségekkel
- ▶ más fókuszterület meghatározása
- ▶ innováció középpontba állítása
- ▶ egyéb, éspedig...

15. Melyek azok működési területek, ahol fejleszteni kellene a CEEPUS programot 2025 után a részt vevők karok, tanszékek szempontjából? Kérjük, jelölje a legfontosabb hármat.

- ▶ tervezés, jobb tervezhetőség
- ▶ kommunikáció a hálózaton belül

- ▶ kommunikáció a hallgatókkal
- ▶ szakmai munka mélysége, definiáltsága
- ▶ költségvetés felhasználása
- ▶ a hálózat munkájának értékelése
- ▶ a kimenetek és az eredmények terjesztése
- ▶ a kimenetek és eredmények fenntartása, fenntarthatósága
- ▶ nyomon követés
- ▶ új pályázat beadása
- ▶ egyéb, éspedig:

16. Amennyiben nem folytatódik a program 2025 után, a meglévő hálózatukat tudnák folytatni más támogatási keretben?

- ▶ igen, teljes egészében
- ▶ részben
- ▶ nem
- ▶ nem tudom

17. Amennyiben nem folytatódik a CEEPUS program 2025 után, mely hálózati tevékenységeket nem tudná folytatni más program(ok) keretében?

- ▶ CEEPUS partnerországokkal (pl. nyugat-balkáni országok) való együttműködések
- ▶ rövid távú hallgatói mobilitások
- ▶ közös programok fejlesztése
- ▶ egyéb, éspedig...
- ▶ nem releváns, minden tevékenységet tudnánk folytatni
- ▶ nem tudom

18. Kérjük, amennyiben bármilyen egyéb észrevétele van a CEEPUS program kapcsán, írja le röviden!

Köszönjük, hogy kitöltötte a kérdőívet!

2. sz. melléklet:

Fókuszcsoportos beszélgetés kérdéssora

Meghívottak köre:

CEEPUS hálózati koordinátorok

A fókuszcsoportos beszélgetés időpontja:

2019. október 4. 10 óra, időtartama kb. 2 óra

A beszélgetés helyszíne:

Tempus Közalapítvány, 1077 Budapest, Kéthly Anna tér 1.,
6. emelet, Athén terem

1. Bemutatkozás: a fókuszcsoportos beszélgetés háttere, a résztvevők bemutatkozása (név, intézmény, mióta koordinál CEEPUS projekteket)

2. Készítsük el a program SWOT-analízisét

- a. erősségek
- b. gyengésségek
- c. lehetőségek
- d. veszélyek

3. Ezek közül (vagy ezeken túl) melyik pontot azonosítanák a program egyedi termékazonosítójaként? – (OPERA módszerrel)

- a. A Központi CEEPUS Iroda által megrendelt tanulmány úgy fogalmaz, hogy a CEEPUS program elvesztette az egyedi terméktulajdonságát (unique selling point). Hiszen az Erasmus+ program már kiterjed a balkáni országokra, bár partnerországi státuszban. Kérdés, hogy mi lehet a program (új?) egyedi terméktulajdonsága? Vissza lehet-e szerezni ezt a korábban a regionalitásból származó egyediséget?
- b. *a program további fejlesztésének lehetősége*

4. Jó gyakorlatok gyűjtése

A TKA azt tekinti jó gyakorlatnak, ahol valamilyen hatást generál a network annak egészére és/vagy akár túlmutatva a programon. A jó gyakorlatnak további kritériuma, hogy hazai szinten az intézmény, vagy legalább a részt vevő kar/tanszék szintjén van valami hozzáadott értéke a programnak (pl. új módszertan, új szak, tantervfejlesztés stb. helyi szinten). (előre kiosztott szempontsor mentén)

Tempus Közalapítvány | CEEPUS Magyarországi Iroda

06 (1) 237-1300 | ceepus@tpf.hu

1438 Budapest 70, Postafiók: 508.